

Музичка школа „Јосип Славенски“
Београд, Радолава Грујића 2 а
Тел.: 011 2455 953
E-mail: muzskjosiplavenski@sbb.rs
Web site: www.slavenski.edu.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

од школске 2019/2020. до школске 2023/2024.

С а д р ж а ј

	страна
С А Д Р Ж А Ј	3
за основно музичко образовање	5
Циљеви школског програма	6
ЦИЉ НАСТАВЕ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ	6
ЗАДАЦИ НАСТАВЕ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ	6
ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ОМШ	8
ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	8
НАСТАВНИ ОДСЕЦИ	9
ОСНОВНИ ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА	11
Подршка најталентованијим ученицима	12
Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма и врсте активности у образовно-васпитном раду	12
НАСТАВНИ ПЛАН ОМШ	13
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	25
ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	26
НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	26
ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА	28
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – КЛАСИЧНА МУЗИКА	28
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ САРАДНИК-ТЕОРЕТИЧАР	30
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА И ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА	32
ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ	33
ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК	33
ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	34
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	36
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	36
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	36
ХАРМОНИЈА	37
КОНТРАПУНКТ	38
МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ	38
ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ	38
НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	39
ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА	39
СОЛФЕЂО ЗА В. И. ОДСЕК	40
КОРЕПЕТИЦИЈА ЗА КЛАВИРИСТЕ	42
КАМЕРНА МУЗИКА	43
ХОР	44
ОРКЕСТАР	44
ЧИТАЊЕ С ЛИСТА	44
ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС)	45
ГИТАРА	50
КЛАВИР	51
ДРВЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ФЛАУТА, ОБОА, КЛАРИНЕТ, САКСОФОН, ФАГОТ)	52
ЛИМЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ТРУБА, ХОРНА, ТРОМБОН)	53
УДАРАЉКЕ	54
СОЛО ПЕВАЊЕ	56

УПОРЕДНИ КЛАВИР	58
СОЛФЕЂО ЗА ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	58
КЛАВИР ЗА ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	61
СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА	61
АУДИО-ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА	62
УВОД У КОМПОНОВАЊЕ	63
Одсек за рану музику	63
СПЕЦИФИЧНЕ АКТИВНОСТИ ПО ПОЈЕДИНИМ ПРЕДМЕТИМА	65
ОПШТЕОБРАЗОВНА НАСТАВА	69
СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	69
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	71
ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	72
ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	72
РУСКИ ЈЕЗИК	74
РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА	74
ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ	76
ФИЗИКА	76
БИОЛОГИЈА	77
СОЦИОЛОГИЈА	78
ПСИХОЛОГИЈА	79
ФИЛОЗОФИЈА	81
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	82
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	83
ВЕРСКА НАСТАВА	83
ДОПУНСКИ, ДОДАТНИ И ПРИПРЕМНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА	85
ДОПУНСКИ РАД СА УЧЕНИЦИМА	85
ДОДАТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА	85
Програм рада нототеке	89
Школски програм сарадње са родитељима	89
Здравствено васпитање и здравствена заштита ученика	90
ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ	91
Програм КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ И САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ И локалном самоуправом	91
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВАЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА	91
ЗАДАЦИ ТИМА СУ ДА:	94
ПОТРЕБНЕ ВЕШТИНЕ	94
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂЕЊА ЗДРАВЉА, ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ХУМАНИХ ОДНОСА МЕЂУ ПОЛОВИМА	95

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
за основно музичко образовање

од школске 2019/2020. до школске 2023/2024. године

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Назив и врста ШП	Школски програм за основно музичко образовање и васпитање
Трајање ШП	Школски програм ће се примењивати од школске 2019/20. до 2023/24. год.

Сврха ШП:	Обезбеђивање остваривања наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе
Циљеви и задаци ШП	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конкретизација и прилагођавање законом прописаног наставног плана и програма условима и ресурсима школе 2. Информисање ученика, родитеља и локалне заједнице о образовним садржајима

ЦИЉ НАСТАВЕ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

Оспособљавање ученика за наставак школовања у средњој музичкој школи, а истовремено и за самостално, аматерско бављење музиком, на нивоу основношколског знања и искуства, развијање креативних способности, односа према музичкој уметности, стицање одговорности, развијање односа према естетском и неестетском,

ЗАДАЦИ НАСТАВЕ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

- Рад на обликовању музичких дела
- Изучавање литературе која је у функцији општег уметничког и техничког развоја ученика
- Организовање самосталног рада (вежбање)
- Глобални и периодични захтеви
- Могућност сажимања захтева захтева у складу са темпом развоја ученика
- Мотивација и формирање радних навика у односу на индивидуалне карактеристике ученика
- Илустрација и демонстрација као фактори у стицању ученикових представа о музичкој материји и техничкој проблематици
- Музичка меморија
- Интерни и јавни часови
- Рад са посебно обдареним ученицима – талентима
- Идентификација талената
- Учешће на школским, националним и међународним такмичењима

- Прилагођавање личности инструменту
- Контрола успешности рада ученика
- Тимски рад, као предуслов успешног развоја перспективних ученика
- Интензиван и континуиран рад на развоју ученикових музичких способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије
- Спровођење мера индивидуализације програма наставе и учења ученицима са сметњама и инвалидитетом
- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента односно ученика који су одабрали певање – са својствима људског гласовног апарата
- Овладавање основном техником свирања на одабраном инструменту ,за ученике певања – вокалном техником, овладавање техником дисања за ученике дувачког одсека
- Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације, акцентуације и инструментације)
- Основно музичко описмењавање (постизање вештине течног читања и писања нота у разним кључевима, брзог препознавања и разумевања најважнијих темповских, карактерних, метричких, динамичких, акцентних, агогичких и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју вештине спретног свирања или певања *Prima vista*)
- Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје
- Оспособљавање за самостално учење и вежбање
- Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу
- Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике
- Развијање и профилирање естетских музичких критеријума
- Развијање афирмативних етичких ставова у односу на опште вредности, националну и светску културну баштину, значај музичке уметности у светској култури, професију музичара и важност његове улоге у друштву

ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ОМШ

Обавезни наставни предмети

НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ
/приказ циклуса образовања, наставних предмета, фонда часова по предметима и
разредима/

ОБАВЕЗНИ ОДСЕК

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

ШЕСТОГОДИШЊЕ ШКОЛОВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред*	
	Фонд часова											
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	231

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ШКОЛОВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред*	
	Фонд часова							
	нед.	Год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, кам. музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ШКОЛОВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред*	
	Фонд часова							
	нед.	Год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

ПРЕДШКОЛСКО ШКОЛОВАЊЕ

Врста групе припремног	Фонд часова Групне наставе		Фонд часова Индивидуалне наставе	
	Недељно	годишње	недељно	годишње
Припремни разред	2	70	-	-

ИЗБОРНИ ОДСЕК

ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	I разред		II разред	
	Фонд часова			
	недељно	годишње	недељно	годишње
	Главни предмет: блок флаута, рано певање	1	35	-
Главни предмет: лаута, чембало, виела, виола да гамба, оргуље	1	35	1	33
Главни предмет: ренесансна харфа	1	35	1	33
СВЕГА	1	35	1	33

Наставни одсеци

А – ОБАВЕЗНИ

- Одсек за класичну музику (Припремни разред, четворогодишња и шестогодишња школа)

Б – ИЗБОРНИ

- Одсек за рану музику;

Изборни наставни предмети

Рана музика – нижа школа:

Главни предмет: блок флаута, сџбат, корнет, лаута, чембало, оргуље, ренесансна харфа, виела, виола да гамба, рано певање.

Обавезни садржаји у оквиру О и И предмета

Главни предмет (инструмент или соло певање): скале, етиде, комади и циклични облици. На основу мишљења Наставничког већа и стручног Колегијума, на крају сваког разреда у 1. циклусу одржава се провера нивоа знања на смотрема и контролним испитима. На крају циклуса ће се вршити провера знања пред комисијом. Интерни часови.

Солфеђо: савлађивање нотације кроз описмењавање и извођење музике. Провера знања на крају сваког циклуса – смотра.

Теорија музике: анализа нотног текста у складу са инструменталном литературом и техником свирања, практичне вежбе и конструкције музичких садржаја. Провера знања на крају завршног разреда. Смотре у току године.

Оркестар, хор или камерна музика: увођење и савладавање проблема групног музицирања кроз рад на адекватној литератури. Јавни наступи.

Упоредни клавир за соло певаче: скале, етиде, комади и циклични облици. Провера знања на смотри и испиту.

Рана музика: савладавање технике свирања на инструменту. Естетика тона. Упознавање и савладавање литературе задатих епоха. Јавни наступи.

Слободни садржаји у оквиру О и И предмета

Главни предмет (инструмент или соло певање): смотре (етиде, скале и остали технички елементи), школска такмичења, јавни часови, наступи ван школе.

Солфеђо и теорија музике: смотра у сваком полугодишту (за све разреде осим првог), школска такмичења и остала такмичења ван школе, сарадња са солфеђистима других музичких школа.

Групни рад:

Формирање слободних музичких састава

Избор адекватних композиција за наставу групног музицирања.

Факултативни део и њихови садржаји

- Припремни разред: упознавање деце са музичким основама кроз песму, игру, покрет, цртање, литературу, дечије филмове, слушање музике
- Јавни наступи у школи и изван ње
- Организација мајсторских курсева и семинара
- Анимација у другим предшколским установама и основним школама
- Представљање ретких инструмената ученицима основних и средњих школа
- Организовање посете концертима, легатима и другим културним манифестацијама
- Учешће ђака на различитим конкурсима, такмичењима и фестивалима изван школе
- Јавне пројекције филмова, емисија са музичким садржајем
- Медијско представљање талентовних ђака
- Продукција аудио и видео записа
- Публиковање и издавање стручне и репрезентативне литературе
- Успостављање разних облика сарадње са домаћим и страним афирмисаним културним институцијама

Културна и јавна делатност основне музичке школе

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (појединци, ансамбли, окрестри и хорови)
- организовање концерата школских професора
- организовање концерата гостујућих музичких уметника
- активности везане за организовање ученичког учешћа на домаћим и међународним музичким такмичењима (за појединце, камерне ансамбле, оркестре и хорове),

смотрема, фестивалима и сличним манифестацијама, као и самостално организовање оваквих манифестација

- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача
- организовање предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко-извођачку проблематику
- организовање ученичких екскурзија
- организовање медијских промоција разне врсте
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним културним институцијама.

Групни рад по Стручним активима за развој школског програма

- организовање редовних стручних актива на нивоу одсека (В.И. и Т.М.) у складу са интезитетом активности у школи и потребама
- рад Педагошког колегијума кога чине руководиоци стручних актива са психологом и директором са редовним пресеком стања најмање једном месечно
- Наставничко веће које обједињује рад стручних актива и Педагошког колегијума у коме учествују сви стручни кадрови школе

Трајање часа Инструмента и Соло певања					
1.раз.	2.раз.	3.раз.	4.раз.	5.раз.	6.раз.
30 мин.	30 мин.	30 мин.	45 мин.	45 мин.	45 мин.
30 мин.	30 мин.	45 мин.	45 мин.	-	-

- рад Тимова за израду и спровођење развојног планирања РП, Школског програма ШП и процеса самовредновања СМВ.

Трајање извођења програма

Трајање часа солфеђа и теорије музике : по 45 минута

Час упоредног клавира у сва четири разреда на одсеку за соло певање траје 45 минута.

Часови клавирске сарадње-корепетиције трају 15, 30 или 45 минута недељно по ученику.

Основни облици извођења програма

Редовна настава:

Индивидуална настава: ГЛАВНИ ПРЕДМЕТ-инструмент, соло певање и клавир као споредни предмет.

Групна настава: солфеђо, теорије музике, хор, оркестар, камерна музика. Разред у групној настави солфеђа или теорије музике може да има од 7-12 ученика, оркестар од 12-30 ученика и хор до 50.

Додатна настава: Одржава се у складу са нормативним актима који регулишу питање фондова класа и потребама ученика.

Допунска настава: Одржава се у складу са нормативним актима који регулишу питање фондова класа и потребама ученика.

ПОДРШКА НАЈТАЛЕНТОВАНИЈИМ УЧЕНИЦИМА

Талентованим ученицима, који су својим резултатима на репрезентативним домаћим и страним такмичењима потврдили висок ниво извођења, школа даје могућност бесплатног коришћења школских инструмената, у оквиру својих могућности сноси трошкове котизација за одређена такмичења, а на основу мишљења одсека и учествује у организацији промотивних концерата.

НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

Почетни рад на развијању спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха путем учења и изражајног певања кратких, једноставних, лакших песмица. Извођење музике системом копирања техничких и уметничких стремљења професора. Свирање истих песмица по слуху. Почетни рад на развијању музичке маште путем игре, приче и покрета. Упознавање са нотним писмом кроз практично описмењавање и анализу пригодне литературе у складу са нивоом образовања. Упознавање са ознакама за темпо, динамику, агогику, практично, кроз извођење и анализу. Формирање представе о лепом, продубљивање знања звуком кроз акустичка својства самог инструмента и људског гласа као и кроз слушање и извођење уметничке музике. Усавршавање вештине технике читања *prima vista* кроз анализу материјала и парлато вежбе. Продубљивање навике самосталног вежбања и осамостаљивање ђака принципом нераздвојивости слуховне од механичке и менталне компоненте. Активност на формирању навике редовног слушања уметничке музике и стварања представа о основним карактеристикама стилских епоха. Рад на поступку свесног меморисања музичког дела. Формирање и развијање ученикових критеријума у области уметничког и техничког садржаја и естетске вредности уметничког дела кроз заједничко слушање и анализирање (доживљај). Оспособљавање ученика да учествује у свим видовима музицирања кроз индивидуално и групно музицирање (камерна музика, оркестар, хор) и да учествује на јавним наступима. Припрема заинтересованих ђака за даље школовање кроз додатну наставу.

НАСТАВНИ ПЛАН ОМШ

Наставни предмет и разред	Тематске области	Методе наставе (начин и поступак подучавања)	Активности ученика
Главни предмет КЛАВИР први разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– упознавање са инструментом – начини свирања – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет КЛАВИР други разред шестогодишње	Лествице Сонатине Етиде Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет КЛАВИР трећи разред шестогодишње	Лествице Сонатине Етиде Полифонија Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – контролни испит
Главни предмет КЛАВИР четврти разред шестогодишње	Лествице Сонатине Етиде Полифонија Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет КЛАВИР пети разред шестогодишње	Лествице Сонате Етиде Полифонија Комади Домаћи аутор	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет КЛАВИР шести разред шестогодишње	Лествице Сонате Етиде Полифонија Комади Домаћи аутор	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит

Главни предмет ВИОЛИНА ВИОЛА ВИОЛОНЧЕЛО први разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– упознавање са инструментом – начини свирања – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет ВИОЛИНА ВИОЛА ВИОЛОНЧЕЛО други разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет ВИОЛИНА ВИОЛА ВИОЛОНЧЕЛО трећи разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Варијација или Концертно	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – контролни испит
Главни предмет ВИОЛИНА четврти разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Варијација или Став концерта	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛИНА пети разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Концерт	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛИНА шести разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Концерт	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛА четврти разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Концерт или концертно	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛА пети разред шестогодишње	Лествице Етиде	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава

	Комади Цикличне форме	– рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛА шести разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Цикличне форме	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛОНЧЕЛО четврти разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Варијација или Став концерта или Став барокне сонате или Кончертино	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛОНЧЕЛО пети разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Барокна соната Кончертионо или Концерт или Варијације или Соната или Сонатина	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ВИОЛОНЧЕЛО шести разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Барокна соната Кончертионо или Концерт или Варијације или Соната или Сонатина Бах	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ГИТАРА први разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– упознавање с инструментом – начини свирања – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет ГИТАРА други разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на

			крају године
Главни предмет ГИТАРА трећи разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – контролни испит
Главни предмет ГИТАРА четврти разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ГИТАРА пети разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Полифонија	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ГИТАРА шести разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади Полифонија Циклични облик	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит

СОЛФЕЂО први разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Парлато, Мелодијске вежбе Примери из литературе, дечије и народне песме	– упознавање са предметом – слушање музике – савладавање нотног текста – извођење вежбе – диктат	– редовна настава – допунска настава – додатна настава
СОЛФЕЂО други разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Примери из литературе, дечије и народне песме Импровизације	– савладавање нотног текста – слушање музике – рад на муз. меморији – агогика – усмени и писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – трозвуци	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре – слушање и уважавање извођача
СОЛФЕЂО трећи разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Примери из	– савладавање нотног текста – слушање музике – рад на муз. меморији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре

	литературе, дечије и народне песме Импровизације	– агогика – усмени и писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – трозвучи – доминантни септакорд	– испит – слушање и уважавање извођача
СОЛФЕЂО четврти разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Импровизације	– савладавање нотног текста – слушање музике – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – акорди	– редовна настава – допунска настава – смотре – присуство концерту
СОЛФЕЂО пети разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Импровизације	– анализа нотног текста – савладавање нотног текста – слушање музике – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – акорди	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре – присуство концерту
СОЛФЕЂО шести разред шестогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Импровизације	– анализа нотног текста – слушање музике – савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – рад на доживљају музике – писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – акорди	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре – испит – присуство концерту
ТЕОРИЈА шести разред шестогодишње	Лествице Интервали Акорди Ортографија	– анализа нотног текста – детаљно упознавање са свим музичким терминима – изградња лествица, интервала, акорада итд. – Опажање интервала и акорада	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – испит
ОРКЕСТАР ХОР КАМЕРНА МУЗИКА четврти разред шестогодишње	Техничке вежбе Комади/песме Цикличне форме	– рад по групама/деоницама – слушање и извођење вишегласја/осталих инструмената	– редовна настава – додатна настава – јавни наступ

		<ul style="list-style-type: none"> – рад на интонацији у оквиру ансамбла – припрема јавног наступа 	
ОРКЕСТАР ХОР КАМЕРНА МУЗИКА пети разред шестогодишње	Техничке вежбе Комади/песме Цикличне форме	<ul style="list-style-type: none"> – рад по групама/деоницама – слушање и извођење вишегласја/осталих инструмената – рад на интонацији у оквиру ансамбла – припрема јавног наступа 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – додатна настава – јавни наступ
трећи разред четворогодишње			
ОРКЕСТАР ХОР КАМЕРНА МУЗИКА шести разред шестогодишње	Техничке вежбе Комади/песме Цикличне форме	<ul style="list-style-type: none"> – рад по групама/деоницама – слушање и извођење вишегласја/осталих инструмената – рад на интонацији у оквиру ансамбла – припрема јавног наступа 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – додатна настава – јавни наступ
четврти разред четворогодишње			
Главни предмет ТУБА КОНТРАБАС први разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади	<ul style="list-style-type: none"> – упознавање с инструментом – упознавање с техником дисања/ позиције – начини свирања – савладавање нотног текста 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет ТУБА КОНТРАБАС други разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади	<ul style="list-style-type: none"> – савладавање нотног текста – разрада технике дисања/ позиције – рад на муз. меморији – агогика 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – контролни испит
Главни предмет ТУБА КОНТРАБАС трећи разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади	<ul style="list-style-type: none"> – савладавање нотног текста – разрада технике дисања/ позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ТУБА КОНТРАБАС четврти разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади	<ul style="list-style-type: none"> – савладавање нотног текста – разрада технике дисања/позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ	Лествице Етиде Комади	<ul style="list-style-type: none"> – упознавање с инструментом – упознавање с техником дисања/ позиције – начини свирања – савладавање нотног 	<ul style="list-style-type: none"> – редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра

ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ први разред шестогодишње		текста	– обавезна смотра на крају године
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ други разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – разрада технике дисања/ позиције – рад на муз. меморији – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – обавезна смотра на крају године
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ трећи разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – разрада технике дисања/ позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ четврти разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – разрада технике дисања/позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ пети разред шестогодишње	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – разрада технике дисања/позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра – испит
Главни предмет ФЛАУТА ОБОА КЛАРИНЕТ САКСОФОН ФАГОТ	Лествице Етиде Комади	– савладавање нотног текста – разрада технике дисања/позиције – рад на муз. меморији – рад на агогици	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – смотра

ХОРНА ТРУБА ТРОМБОН УДАРАЉКЕ шести разред шестогодишње		– рад на динамици – рад на артикулацији	– испит
---	--	--	---------

СОЛФЕЂО први разред четворогодишње	Лествице Ритмичке, Парлато, Мелодијске вежбе и песме	– упознавање с предметом – слушање музике – савладавање нотног текста – извођење вежбе – диктат	– редовна настава – допунска настава – додатна настава
СОЛФЕЂО други разред четворогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе	– савладавање нотног текста – слушање музике – рад на муз. меморији – агогика – усмени и писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – трозвуци и доминантни септакорд	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре – контролни испит – слушање и уважавање извођача
СОЛФЕЂО трећи разред четворогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе Импровизације	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – агогика – усмени и писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – трозвуци, – доминантни и умањени септакорд	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – смотре – присуство концерту
СОЛФЕЂО четврти разред четворогодишње	Лествице Ритмичке, Мелодијске, Парлато вежбе	– савладавање нотног текста – рад на муз. меморији – рад на агогици – рад на динамици – рад на артикулацији – писмени ритмички и мелодијски диктат – интервали – акорди	– редовна настава – допунска настава – смотре – испит – присуство концерту
ТЕОРИЈА четврти разред четворогодишње	Лествице Интервали Акорди Ортографија	анализа нотног текста детаљно упознавање са свим музичким терминима изградња лествица, интервала, акорада итд.	редовна настава допунска настава додатна настава смотре испит
Главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ први разред четворогодишње	Вокализе Стари мајстори Песме	– упознавање с техником дисања – начини певања песма различитих епоха	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час

		– савладавање нотног текста	– јавни наступи – смотра
Главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ други разред четворогодишње	Вокализе Стари мајстори Песме	– упознавање са техником дисања – начини певања песма различитих епоха – савладавање нотног текста – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – контролни испит
Главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ трећи разред четворогодишње	Вокализе Стари мајстори Песме	– упознавање са техником дисања – начини певања песма различитих епоха – савладавање нотног текста – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
Главни предмет СОЛО ПЕВАЊЕ четврти разред четворогодишње	Вокализе Стари мајстори Песме	– упознавање са техником дисања – начини певања песма различитих епоха – савладавање нотног текста – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
Упоредни КЛАВИР за соло певаче први разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади	– упознавање с техником свирања – савладавање нотног текста – агогика – оспособљавање ученика да сам себе прати на клавиру	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – смотра
Упоредни КЛАВИР за соло певаче други разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади Сонатина	– упознавање с техником свирања – меморисање нотног текста – савладавање нотног текста – агогика – оспособљавање ученика да сам себе прати на клавиру	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – смотра
Упоредни КЛАВИР за соло певаче трећи разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади Сонатина Полифонија	– упознавање с техником свирања – меморисање нотног текста – савладавање нотног текста – агогика – оспособљавање ученика да сам себе прати на клавиру	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – испит

Упоредни КЛАВИР за соло певаче четврти разред четворогодишње	Лествице Етиде Комади Сонатина Полифонија	– упознавање с техником свирања – меморисање нотног текста – савладавање нотног текста – агогика – оспособљавање ученика да сам себе прати на клавиру	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – испит
--	---	---	--

ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД	Дечије песме Почетно музичко описмењавање	– певање песама по нотном тексту – певање уз покрет и игру – упознавање са инструментима – нотација – основе ритма	– редовна настава – јавни наступи
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет БЛОК ФЛАУТА СЕГБАТ КОРNET први разред	Комади за соло инструмент Комади за групно извођење	– упознавање с инструментом – упознавање с техником дисања – начини свирања – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет РЕНЕСАНСНО ПЕВАЊЕ први разред	Композиције средњег века, ренесансе и барока Вишегласје	– упознавање с техником дисања – начини певања – савладавање нотног текста и стилских епоха кроз литературу	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит

ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ЧЕМБАЛО први разред двогодишње	Композиције XVII и XVIII Бах Хендл Француска школа Шпанска школа	– упознавање с инструментом – упознавање с техником дисања/ позиције – начини свирања – савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ЧЕМБАЛО други разред двогодишње	Композиције XVII и XVIII Бах Хендл Француска школа Шпанска школа	– упознавање с инструментом – упознавање с техником – савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ВИЕЛА први разред двогодишње	Соло комади Групно извођење	– упознавање с инструментом – упознавање с техником – савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ВИЕЛА	Соло комади Групно извођење	– упознавање с инструментом – начини свирања	– редовна настава – допунска настава – додатна настава

други разред двогодишње		– савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ВИОЛА ДА ГАМБА први разред двогодишње	Вежбе за виолу да гамбу Комади за соло или групно извођење	– упознавање с инструментом – начини свирања – савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ВИОЛА ДА ГАМБА други разред двогодишње	Вежбе за виолу да гамбу Комади за соло или групно извођење	– упознавање с инструментом – начини свирања – савладавање нотног текста и литературе ране епохе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ЛАУТА први разред двогодишње	Школа за лауту Соло и групне композиције	– упознавање с инструментом – начини свирања – савладавање табулатуре француске литераутре	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ЛАУТА други разред двогодишње	Школа за лауту Соло и групне композиције школа	– упознавање с инструментом – начини свирања – савладавање табулатуре француске, италијенске, савремене литературе	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет РЕНЕСАНСНА ХАРФА први разред двогодишње	Скале Етиде Комади	– упознавање с инструментом и литературом – начини свирања – савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет РЕНЕСАНСНА ХАРФА други разред двогодишње	Скале Етиде Комади Сонатина или Тема с варијацијама	– савладавање нотног текста литературе – рад на муз. еморији – агогика	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи – испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ОРГУЉЕ први разред двогодишње	Лествице Етиде Коралне предигре Варијациони облици Полифонија	– упознавање с инструментом – упознавање с техником савладавање нотног текста и литературе ране епохе рад на педалној техници и основе регистрације	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи испит
ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ОРГУЉЕ други разред двогодишње	Лествице Етиде Коралне предигре Варијациони облици Полифонија	– упознавање с инструментом – упознавање с техником савладавање нотног текста и литературе ране епохе рад на педалној техници и основе регистрације	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи испит

ИЗБОРНИ ОДСЕК Главни предмет ТРАВЕРЗО ФЛАУТА први разред двогодишње	Комади за соло инструмент Комади за групно извођење	– упознавање с инструментом – упознавање с техником дусања – начини свирања савладавање нотног текста	– редовна настава – допунска настава – додатна настава – интерни час – јавни наступи испит
---	--	---	---

* Нови Школски програм се примењује на генерацију ученика која се уписује у први разред ОМШ школске 2019/2020. Ученици који су раније уписани завршавају школу по старом Школском програму.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ
од школске 2019/2020. до 2023./2024. године

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика. Школски програм се ради на нивоу школе и осигурава усмереност на децу и њихово учење.

Музичка школа „Јосип Славенски“ прилагођава свој Школски програм наставном плану који је прописан законом, али у исто време и условима и ресурсима школе, као и локалним захтевима и потребама. Рад на Школском програму и његово усавршавање имају за циљ да обезбеде вредност и трајност стечених знања, вештина и вредности које ученик стекне током школовања. Такође, сврха програма је да омогући стални развој школе и њено активно учешће у васпитно-образовним и културним програмима и дешавањима локалне заједнице.

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Музичка школа „Јосип Славенски“ кроз свој Школски програм поставља следеће циљеве:

- Стицање уметничког образовања које оспособљава ученика за даље усавршавање (на факултетима музичке уметности и музичким академијама како у Србији, тако и у иностранству) и уметничко ангажовање (запослење), у складу са савременим захтевима уметничких пракси
- Развој мотивације за учење, као и за прелазак на више нивое образовања и васпитања.
- Развој репродуктивно-креативних и естетских аспеката личности у складу са развојним потребама, уметничким потенцијалима и интересовањима
- Изградњу и очување личне уметничке аутономије и интегритета и успешно суочавање са изазовима будућег уметничког живота
- Усвајање и изградњу општекултурних и цивилизацијских вредносних ставова који произилазе из националне, европске и светске културне баштине
- Допринос очувању и неговању властите традиције и културе путем уметничког ангажовања и преношења стеченог знања (у виду јавних наступа, индивидуалних или групних, организације музичких манифестација, предавања, радионица, такмичења и томе слично)
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Музичка школа „Јосип Славенски“ има три одсека за редовне ученике, ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК, ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ и ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ. На сва три одсека настава траје четири године и остварује се на матерњем, српском језику. У зависности од избора одсека, ученици се опредељују за један од два могућа образовна профила:

1. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – КЛАСИЧНА МУЗИКА

ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК

- ❖ клавир
- ❖ виолина
- ❖ виола
- ❖ виолончело
- ❖ контрабас
- ❖ гитара
- ❖ флаута

- ❖ обоа
- ❖ кларинет
- ❖ саксофон
- ❖ фагот
- ❖ труба
- ❖ хорна
- ❖ тромбон
- ❖ удараљке
- ❖ соло певање

2. МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

2. МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – РАНА МУЗИКА ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ (изборни)

Инструменти:

блок флаута

виела

виола да гамба

лаута

мала харфа

чембало

оргуље

певање

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – КЛАСИЧНА МУЗИКА

I РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет (инструмент или соло певање)	Српски језик и књижевност
Солфеђо	Енглески језик
Теорија музике	Италијански језик
Музички инструменти	Историја са ист. културе и цивилизације
Камерна музика	Биологија
Оркестар/Хор	Рачунарство и информатика
Читање с листа	Физика
Упоредни клавир	Физичко васпитање
Корепетиција за клавиристе и оргуљаше	Грађанско васпитање/Верска настава

II РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет (инструмент или соло певање)	Српски језик и књижевност
Солфеђо	Енглески језик
Камерна музика	Италијански језик
Оркестар/Хор	Рачунарство и информатика
Читање с листа	Историја са ист. културе и цивилизације
Упоредни клавир	Социологија
Корепетиција за клавиристе и оргуљаше	Физичко васпитање
Музички облици	Грађанско васпитање/ Верска настава
Хармонија	
Историја музике са упознавањем музичке литературе	

III РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет (инструмент или соло певање)	Српски језик и књижевност
Солфеђо	Енглески језик
Камерна музика	Италијански језик
Оркестар/Хор	Рачунарство и информатика
Читање с листа	Историја са ист. културе и цивилизације
Упоредни клавири	Психологија
Корепетиција за клавиристе и оргуљаше	Физичко васпитање
Музички облици	Грађанско васпитање/ Верска настава
Хармонија	
Историја музике са упознавањем музичке литературе	
Вокални контрапункт	
Етномузикологија	

IV РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет (инструмент или соло певање)	Српски језик и књижевност
Солфеђо	Енглески језик
Камерна музика	Италијански језик
Оркестар/Хор	Рачунарство и информатика
Читање с листа	Филозофија
Упоредни клавири	Физичко васпитање
Музички облици	Грађанско васпитање/ Верска настава
Хармонија	
Историја музике са упознавањем музичке литературе	
Инструментални контрапункт	
Етномузикологија	
Национална историја музике	

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ: МУЗИЧКИ САРАДНИК-ТЕОРЕТИЧАР

I РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет - солфеђо	Српски језик и књижевност
Теорија музике	Енглески језик
Музички инструменти	Италијански језик
Клавир	Историја са ист. културе и цивилизације
Хор	Биологија
	Рачунарство и информатика
	Физика
	Физичко васпитање
	Грађанско васпитање/ Верска настава

II РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет - солфеђо	Српски језик и књижевност
Хор	Енглески језик
Клавир	Италијански језик
Музички облици	Рачунарство и информатика
Хармонија	Историја са ист. културе и цивилизације
Историја музике са упознавањем музичке литературе	Социологија
Свирање хорских партитура	Физичко васпитање
	Грађанско васпитање/ Верска настава

III РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет - солфеђо	Српски језик и књижевност
Хор	Енглески језик
Клавир	Италијански језик
Музички облици	Рачунарство и информатика
Хармонија	Историја са ист. културе и цивилизације
Историја музике са упознавањем музичке литературе	Психологија
Свирање хорских партитура	Физичко васпитање
Етномузикологија	Грађанско васпитање/ Верска настава
Дириговање	
Вокални контрапункт	

IV РАЗРЕД

Стручни предмети	Опште-образовни предмети
Главни предмет - солфеђо	Српски језик и књижевност
Хор	Енглески језик
Клавир	Италијански језик
Музички облици	Рачунарство и информатика
Хармонија	Филозофија
Историја музике са упознавањем музичке литературе	Физичко васпитање
Свирање хорских партитура	Грађанско васпитање/ Верска настава
Етномузикологија	
Дириговање	
Вокални контрапункт	
Аудио-визуелна техника	
Увод у компоновање	
Национална историја музике	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА И ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА

У средњој музичкој школи настава је индивидуална, групна и разредна. Час траје 45 минута. Специфичност музичког образовања је управо у томе што је вид наставе прилагођен предметима и захтевима које они постављају. Тако за учење свирања инструмента ученик похађа часове индивидуалне наставе, на којима испољава и развија сопствене уметничке потенцијале и интересовања. На часовима групне и индивидуалне наставе ученици раде ефикасно са другима као чланови тима, у случају музичке школе – камерног ансамбла или оркестра. Ученици музичких школа обавезни су да током године учествују на јавним наступима, на којима показују стечено знање и вештине. Наступи могу бити интерни часови (часови ученика једне класе), јавни часови (часови ученика читавог одсека или више одсека) и концерти. Учешћа на наступима су такође индивидуална или групна, што ученицима омогућава различита искуства корисна за њихово даље уметничко ангажовање. Један од циљева школског програма је и да подстакне ученике да учествују на такмичењима различитих дисциплина, као и да посећују кампове, радионице и мастер класове, на којима ће показати своје умеће и стећи нова знања.

Подела према предметима је следећа:

1. Индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир, Клавир ТМ
2. У групама од 2 ученика: Читање с листа, Корепетиција – за клавиристе
Свирање хорских партитура
3. У групама од 3 ученика: Камерна музика
  3. У групама од 8 ученика на ВИ одсеку : Солфеђо, Теорија музике, Хармонија, Музички облици, Контрапункт
  4. У групама до 8 ученика на одсеку ТМ: Солфеђо, Теорија музике, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање
  - 5.
  6. У групама од 15 ученика на ВИ одсеку: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Етномузикологија, Музички инструменти
  7. У групама до 15 ученика на одсеку ТМ: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Етномузикологија, Музички инструменти
6. У групама до 60 ученика на ВИ и ТМ: Оркестар/Хор

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК

Стручни предмети		I разред	II разред	III разред	IV разред
		Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно
1.	Главни предмет (инструмент или соло певање)	3	3	3	3
2.	Солфеђо	2	2	2	2
3.	Теорија музике	1			
4.	Музички инструменти	1			
5.	Камерна музика	1	1	2	2
6.	Оркестар/Хор	2	2	2	2
7.	Читање с листа	1	1	1	1
8.	Упоредни клавир	1	1	1	1
9.	Корепетиција за клавиристе	1	1	1	1
10.	Музички облици		1	1	2
11.	Хармонија		1	3	2
12.	Историја музике са упознавањем музичке литературе		1	3	2
13.	Контрапункт			2	2
14.	Етномузикологија			1	1
15.	Национална историја музике				1

Општеобразовни предмети		I разред	II разред	III разред	IV разред
		Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно
1.	Српски језик и књижевност	3	3	3	3
2.	Енглески језик	2	2	2	2
3.	Италијански језик	2	2	2	2
4.	Историја са ист. култ. и цивилизације	2	2	1	
5.	Биологија	2			
6.	Рачунарство и информатика	2	2	2	2
7.	Физика	2			
8.	Психологија			2	
9.	Социологија		1		
10.	Филозофија				2
11.	Физичко васпитање	2	2	2	2
12.	Грађанско васпитање / Верска настава	1	1	1	1
13.	Руски језик	2	2	2	2
14.	Француски језик	2	2	2	2

ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

Стручни предмети		I разред	II разред	III разред	IV разред
		Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно
1.	Главни предмет – солфеђо	3	3	3	3
2.	Теорија музике	1			
3.	Музички инструменти	1			
4.	Клавир	2	2	2	2
5.	Хор	2	2	2	2
6.	Музички облици		1	1	2
7.	Хармонија		3	2	2
8.	Историја музике са упознавањем музичке литературе		1	3	2
9.	Контрапункт			2	2
10.	Етномузикологија			1	1
11.	Аудио-визуелна техника				1
12.	Увод у компоновање				2
13.	Дириговање			2	2
14.	Свирање хорских партитура		1	1	

Општеобразовни предмети		I разред	II разред	III разред	IV разред
		Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно	Часова недељно
1.	Српски језик и књижевност	3	3	3	3
2.	Енглески језик	2	2	2	2
3.	Италијански језик	2	2	2	2
4.	Историја са ист. култ. и цивилизације	2	2	1	
5.	Биологија	2			
6.	Рачунарство и информатика	2	2	2	2
7.	Физика	2			
8.	Психологија			2	
9.	Социологија		1		
10.	Филозофија				2
11.	Физичко васпитање	2	2	2	2
12.	Грађанско васпитање / Верска настава	1	1	1	1
13.	Руски језик	2	2	2	2
14.	Француски језик	2	2	2	2

ИСПИТИ

У музичким школама полагају се следећи испити:

1. пријемни
2. годишњи
3. разредни
4. поправни
5. матурски

ГОДИШЊИ ИСПИТИ СЕ ОБАВЉАЈУ ИЗ СЛЕДЕЋИХ ПРЕДМЕТА:

ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК

- I разред: Главни предмет, Теорија музике
II разред: Главни предмет, Камерна музика, Солфеђо, Упоредни клавир
III разред: Главни предмет, Камерна музика
IV разред: Солфеђо, Хармонија

РАНА МУЗИКА (изборни одсек)

- I разред: Главни предмет
II разред: Главни предмет
III разред: Главни предмет

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

- I разред: Солфеђо, Теорија музике
II разред: Солфеђо, Клавир
III разред: Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Дириговање
IV разред: Контрапункт, Дириговање, Клавир

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

по предметима

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљеви и задаци: Унапређивање нотног писма и разумевање нотног текста; повезивање савладаних појединачних области теорије музике у јединствену сазнајну целину, употребљиву за даље музичко школовање; сагледавање теорије музике као значајне олакшице за извођачку праксу; усавршавање на савладавању елемената за будућу анализу музичког дела.

Осим циљева, истичу се и задаци теорије музике, помоћу којих у проширују знања о нотном писму и нотном тексту, развијају способност повезивања појединих области теорије музике. Такође, развијају способност за истраживање музичког садржаја, као и способност корелације теорије музике и осталих предмета.

Ваља увек имати на уму да је теорија музике, у ствари, у највећој мери практичан предмет и да пре свега као такав има свој смисао и вредност, чинећи основу за изучавање других, сложенијих музичко-теоријских дисциплина, како за солфеђо, тако и за практично музицирање.

Захтеви на годишњем испиту:

Писмени испит: Тест из теорије музике

Усмени испит: Три питања из пређеног градива.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

I РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Теоријско приказивање музичких инструмената.

Развој практичне употребе инструмента у оркестру, соло и камерној музици.

Усвајање нотације кључева и траспозициј појединих инструмената.

Усавршавање анализе партитура и појединих инструменталних деоница, звучно препознавање.

Стицање знања о музичким инструментима, стицање опште музичке културе.

Начин остваривања програма:

Тежиште у приказивању инструмената треба ставити на главне представнике своје врсте и оне који у савременој пракси имају најистакнутију улогу и најзначајнију литературу (виоина, виоончело, харфа, клавир, флаута, обоа, кларинет, фагот, хорна, труба, тромбон, оргуље, тимпани); остале приказати у поређењу са њима, као варијанте.

Безусловно треба инсистирати на препознавању инструмената по звуку и по изгледу, кроз што већи број добро одабраних музичких примера из најпознатије литературе, као и слика инструмената, а према могућностима и кроз приказ најважнијих инструмената уживо, или видео снимком.

Проблеме нотације, кључева, транспозиција, као и упознавање специфичних извођачких упутстава и термина, треба обрадити кроз писмене вежбе, домаће задатке, а такође анализом партитура и појединих инструменталних деоница у литератури.

Програму одговара важећи уџбеник „Музички инструменти“ Дејана Деспића, издавач ЗУНС Београд и „Нота“ Књажевац, (I издање 1989.).

ХАРМОНИЈА

II РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Развој улоге хармоније у музици. Развој основних елемената хармоније. Упознавање ареоог и слободног хармонског става. Упознавање ванакорских тонова. Развој акорских веза. Развој примене тоналитета. Развој на препознавању и анализи различитих хармонских стилова. Обавезно радити по два писмена задатка у току полугодишта у трајању од два школска часа. Сегменти провере нивоа у савлађивању програма су: усмено пропитивање ученика на сваком часу током године, годишње смотре, као и законом прописани годишњи испити.

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

III разреда Вокално-инструменталног и одсека Теорија музике:

Писмени испит:

- а) хармонизација задатог сопрана
- б) хармонизација овележеног баса

Усмени испит:

- а) два питања из пређеног градива хармоније
- б) свирање на клавиру једне непосредне дијатонске модулације и једноставнијег генералбаса

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

IV разреда Вокално-инструменталног одсека

Писмени испит:

- а) Хармонизација шифрованог баса
- б) Хармонизација модулирајућег сопрана

Усмени испит:

- а) три питања из целокупног градива хармоније
- б) свирање једне модулације на клавиру

ЗАХТЕВИ НА МАТУРСКОМ ИСПИТУ

IV разреда одсека Теорија музике

Писмени испит:

- а) хармонизација задатог сопрана
- б) хармонизација обележеног баса

Усмени испит:

- а) три питања из целокупног пређеног градива хармоније
- б) свирање једне модулације на клавиру

Програму одговара важећи уџбеник „Хармонија за ученике средње музичке школе“, аутор: Мирјана Живковић, издавач ЗУНС Београд (I издање 1990.).

КОНТРАПУНКТ

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Сагледавање историјског развоја контрапункта, оспособљавање рада на вокалном и инструменталном контрапункту, као и упознавање са барокном инструменталном полифонијом.

Захтеви:

У оба разреда треба предвидети израду по једног писменог задатка у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.

Захтеви на годишњем испиту за трећи разред (Одсек Теорија музике):

Писмени испит:

Израда једног одсека трогласног мотета на задати текст

Усмени испит:

а) два питања из пређеног градива

б) анализа једног мотета у основним потезима

Захтеви на годишњем испиту за четврти разред ((Одсек Теорија музике):

Писмени испит:

Израда експозиције трогласне фуге на задату тему, са тоналним одговором, без великог међустава.

Усмени испит:

а) два питања из пређеног градива

б) анализа једноставније трогласне или четворогласне фуге Ј. С. Баха

МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Упознавање ученика са историјским развојем музичких облика и њиховим одликама, као и оспособљавање за анализу главних музичких форми.

У савладавању овог предмета, неопходноје поћи од двотакта и мотива, музичке реченице и периода, као основних структуралних елемената свих музичких облика. Главни циљ је оспособљавање ђака за самосталну анализу облика песме, ронда и сонатног облика, као и упознавање са жанровима свите, теме с варијацијама, концерта, симфоније и вокално – инструменталне музике.

Сваки обрађени жанр мора бити илустрован одговарајућим звучним примерима из музичке литературе.

Захтеви:

Усмена провера знања из сваке пређене области, као и анализа одабраних композиција, која подразумева писање схеме облика и основну хармонску анализу.

ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

II РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Оспособљавање ученика да разликује различите стилске епохе у музици. Упознавање музичке литературе различитих епоха.

На часовима историје музике, ученици треба да упознају карактеристике различитих стилских епоха, еволуцију музичких облика, као и стваралаштво водећих композитора. овим предметом потребно је код ученика развити љубав према музици и подстаћи их на слушање музике и посету концерата и одласке на оперске и балетске представе.

Наставни програм систематизован је по историјско-стилским целинама и осмиђљен тако да буде повезан са осталим предметима (музички облици, хармонија, контрапункт, историја уметности, књижевности...). Свака област мора бити пропраћена одговарајућим звучним примерима уз употребу партитура или видео прилог.

Захтеви:

Током године, знање ученика се проверава усменим испитивањем или писменим задацима, а могуће је давати и семинарске радове. Свака пређена област праћена је и тестом из познавања музичке литературе.

НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часа годишње)

Циљеви и задаци:

Оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу и подстицање корелације са осталим музичким предметима. Сагледавање стваралаштва истакнутих домаћих композитора сваке епохе и упознавање музичке литературе. Рад на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску дистанцу.

Обиман програм неопходно је реализовати уз звучне примере, које бира наставник међу понуђеним из Наставног плана и програма. Сва расположива литература треба да послужи и да се користи, како би мањи део часа представљао изношење биографских и др. информација, а већи „озвучење" материје. Потребно је студиозније и дуже задржавање на делима највећих стваралаца која треба обрадити кроз анализу и приказ целокупног рада; нпр Мокрањац: Руковети или Коњовић: музичке драме. Подразумева се корелација са општом историјом музике, историјом уметности и историјом књижевности. Уколико је могуће, користити видео снимке и друге врсте презентације савремене музике (телевизијске емисије), посете фестивалима савремене музике, концертима.

Захтеви

Начин проверавања градива треба да буде разноврстан – поред наративног, до дијалогске методе, система тестирања, до семинарских радова који би поједину материју продубили са више аспеката – аналитичког, историјског и сл.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљеви и задаци:

Упознавање ученика са појмом и развојем етномузикологије и музичког фолклора, као и развијање способности разликовања звучних карактеристика вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне традиционалне музике. Уочавање специфичности српске традиционалне музике у односу на музику осталих балкаских народа.

Имајући у виду да је етномузикологија ученицима нов и непознат предмет, треба градиво приближити на што прихватљивији начин- користећи расположиву литературу, дискографију итд.

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часа годишње)

- Општи уводни део о вокалној, вокално – инструменталној и инструменталној музици нашег подневља
- Идиофони инструменти
- Мембранофони инструменти
- Кордофони инструменти
- Гусла као група инструмената
- Свирање гусала и певање уз гусле
- Визуелна илустрација обрађених на часу врсти инструмената
- Слушање народне инструменталне мзуике са ширег подручја Балкана
- Обновљање општих појмова и информација о традиционалном народном певању
- Српско традиционално певање
- Народно певање у Црној Гори
- Народно певање у Македонији, Босни и земљама региона (Балкана)
- Певање и анализа постојећих примера
- Писмена анализа задатог народног мелостиха
- Градска музика (староградске песме)
- Новокомпонована народна музика.

Усмена провера знања ученика после прве класификације (новембар) и на крају првог полугођа.

Оцењивање знања ученика током другог полугодишта (март).

СОЛФЕЂО ЗА В. И. ОДСЕК

I, II и III разред (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV разред (2 часа недељно, 66 часова годишње)

I разред

- Овладавање музичком ортографијом
- Интонирање свих основних интервала навише и наниже, опажање симултано одсвираних интервала
- Тонски систем, кључеви предзнаци
- Све четири врсте квинтакорда и обртаји квинтакорда - интонирање и опажање, квинтакорди у мутацији
- Ритмичке вежбе неутралним слогом и парлато вежбе у виолинском и бас-кључу у дводелу - триола на јединици бројања, триола у комбинацији са синкопом , мешовити ритам, деоба тродола у такту 6/8, тродел 6/8 у комбинацији са дводелом, народни ритам
- Опажање основних тонова у свим регистрима клавијатуре
- Једногласни писмени диктати: дијатоника, диктати са модулацијама, диктати са хроматским пролазницима и скретницама
- Певање једногласних вежби у лествицама до 3 предзнака у виолинском и бас-кључу
- Певање с'листа примера из литературе у лествицама са 3 предзнака
- Интонирање етида са молдуром, дијатонским модулацијама (у доминанту, субдоминанту, паралелу)
- Двогласни диктат

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из Солфеђа на крају првог полугодишта.
Провера знања из Солфеђа ради закључивања годишње оцене.

II разред

- Интонирање скретничних полустепена у дурским лествицама
- Обнављање дијатонских модулација
- Дорски и фригенски, лидијски и миколедијски модуси - анализа, опажање каденци, интонирање модуларних примера
- Тумачење стабилних алтерација (повишени IV и II у дуру) са разрешењем, тумачење сниженог II и VI у дуру и молдуру, стабилне алтерације у молу (повишен IV, снижен II ступањ)
- Модулације у тоналитете II квинток сродства навише и утврђивање стабилних алтерација у молу. Мелодијски примери и диктати на бази истих.
- Мелодијски примери са протумаченим градивом
- Читање с'листа примера из литературе са и без клавирске пратње
- Диктати - једногласни, са обрађеном тематиком, и лаки двогласни диктати (дијатоника)
- Хармонске безе, штимови молских лествица
- Интонирање и опажање свих интервала - консонанци и дисонанци
- Интонирање и опажање свих квинтакорда, умањеног, малог молског и великог дурског септакорда, као и штимови двих дурских лествица од а1
- Тактови $2/4$, $3/4$, $4/4$, $2/2$, $3/2$, $4/2$ са обрадом триоле на јединици бројања, и у комбинацији са четвороделном поделом јединице бројања, пунктираном нотом и синкопом на јединици бројања
- Ритмички примери у $6/8$, $9/8$ и $12/8$ са дводелном поделом јединице бројања и обрадом дуоле
- Ритмички примери и парлато вежбе у $3/8$, $4/8$ са осмоделном поделом јединице бројања, као и у тактовима $2/4$, $3/4$ и $4/4$
- Тросложни мешовити тактови са дводелном поделом основне јединице бројања
- Ритмички примери у класичном ритму и у народним ритмовима. Парлато вежбе са променом врсте такта и кључа.

Усмено одговарање Солфеђа и Теорије музике на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из Солфеђа на крају првог полугођа.

Писмени и усмени испит из Солфеђа на крају године.

III разред

- Интонирање интервала: прекомерна кварта, велика септима, мала нона
- Интонирање прекомерног квинтакора, молског сектакорда и дурског квартсектакорда
- Интонирање малог молског септакора, великог дурског и прекомерног септакорда
- Опажање обрађених септакорда одсвираних на клавиру, хармонски опажај четворорозвука
- Обнављање стабилних алтерација - умањена терца
- Мелодијске вежбе на стабилним алтерацијама - наполитански сектакорд
- Хроматски улаз у септиму доминантног септакорда, елипсе
- Певање двогласа и трогласа
- Певање с'листа етида са алтерацијама, као и етида са клавирском пратњом
- Лабилне алтерације
- Вантоналне доминанте у дуру и молу

- Хроматске модулације
- модус - певање примера из литературе
- Једногласни и двогласни диктати
- Триола у тактовима 6/8, 9/8 и 12/8
- Народни ритам
- Делење триоле у трајању јединице бројања
- Вежбе ритма - осмоделна подела јединице бројања
- Промене такта и јединице бројања
- Парлато вежбе са обрађеним градивом

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање Солфеђа на крају првог полугодишта, као и на крају школске године због закључивања годишње оцене.

IV разред

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

- Интонирање и опажање интервала (и преко октаве)
- Појава четворозвука навише и наниже у мелодијским вежбама (акордски начин мишљења)
- Интонирање и опажање свих врсти четворозвука
- Обновљање стабилних алтерација
- Умањени четворозвук у дијатоници, и као замена вантоналне доминанте, модулација помоћу умањеног четворозвука
- Нестабилне алтерације (дур: повишен I и V ступањ, снижен III и VII ступањ; мол: повишени III и VI ступањ)
- Скривени двоглас - полифони начин мишљења
- Енхармонске модулације помоћу умањеног четворозвука
- Енхармонизам мале септима (прекомрени квинтсектакорд)
- Енхармонизам прекомерног трозвука
- Двогласно и трогласно певање с'листа
- Једногласни и двогласни писмени диктати
- Дуола и квартола у ритмичким и парлато вежбама (у оквиру ритмичке јединице)
- Квинтола и секстола у ритмичким и парлато вежбама (у оквиру ритмичке јединице)
- Ритмички диктати
- Парлато вежбе с'листа - са променом такта метра, кључа.

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из Солфеђа на крају првог полугодишта.

Писмени и усмени испит из Солфеђа на крају школске године.

КОРЕПЕТИЦИЈА ЗА КЛАВИРИСТЕ

I, II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часа годишње)

Циљеви и задаци: Овладавања вештином брзог и течног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу. Упознавање са широм клавијском, инструменталном и вокалном литературом.

Циљ предмета је оспособити ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задати нотни текст поштујући све задате параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...). Затим, рад на усавршавању способности анализе текста и развијање способности да унапред види нотни материјал, а по могућству и чије мелодијске и

хармонске покрете који следе. Важно је да уз помоћ наставе корепетиције ученик буде оспособљен за успешну сарадњу са другим инструменталистом (певачом).

Како су могућности и вежбање и свирање индивидуална ствар, треба и корепетицију посматрати на тај начин. Нормално је да се програм овог предмета за једног ученика прилагођава, пре свега, његовом инструменталном нивоу, а затим његовој спретности, знању, брзини савлађивања задатака.

Захтеви

За корепетицију у току године треба обрадити и увежбати неколико дела различитог карактера и облика, за различите инструменте, и то: најмање 30 у I разреду, 25 у II разреду, 15 у III и 10 у IV разреду.

Сваки ученик је обавезан да два пута годишње – или по једанпут у полугодишту – наступи на интерном или јавном часу као корепетитор.

КАМЕРНА МУЗИКА

I, II (1 час недељно, 35 часова годишње)

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Усавршавање способности за заједничким музицирањем, неговање и међусобно усклађивање интонације. Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад. Рад на унапређивању способности усаглашавања индивидуалног са групним музицирањем. Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду. Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања.

Предмет камерна музика је у тесној вези са предметима корепетиција и читање с листа па све то треба имати у виду приликом планирања програма како би се остварила корелација са наведеним дисциплинама које са овим предметима чине заједништво.

Обука на часовима подразумева упутство за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено разрешавање, док пракса треба да пружи могућност провере колико, шта и како је урађено, као и докле се стигло. Како су и могућности свирања и вежбања индивидуална ствар и камерну музику треба посматрати на тај начин, без обзира колико је ученика у групи на часу. Нормално је да се програм за једног ученика – док се ученик води кроз предмет камерна музика – прилагођава његовом инструменталном нивоу, његовој спретности, знању и брзини савладавања задатака.

Захтеви

I разред:

Ученик је обавезан да у сваком полугодишта има бар један јавни наступ.

Једна смотра годишње (мај). Изводе се две композиције које су према захтевима плана и програма.

II разред:

Ученик је обавезан да у сваком полугодишта има бар један јавни наступ.

Годишњи испит се састоји од две композиције различитог карактера.

III разред:

Ученик је о

бавезан да у сваком полугодишта има бар један јавни наступ.

Годишњи испит се састоји од две композиције различитог карактера.

IV разред:

Ученик је обавезан да у сваком полугодишту наступи у камерном саставу, на јавном часу или концерту.

Једна смотра у априлу. Изводе се две композиције које су према захтевима плана и програма.

ХОР

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Оспособљавање ученика за групно музицирање. Усавршавање интонације и развијање перцепције слушања осталих чланова групе. Усавршавање вокалне технике и правилног дисања. Упознавање ученика са домаћом и страном хорском литературом и оспособљавање за јавне наступе.

Програм за хор је јединствен за ученике свих разреда.

Захтеви:

Припређивање јавних наступа. У оцену хора уврстити и присуство и залагање ученика на пробама. Диригент може да оцењује и квалитет певања и ниво научног програма у току школске године.

ОРКЕСТАР

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Развијање способности ученика за групно музицирање. Усавршавање способности да се индивидуално извођење подреди потребама групног. Усавршавање интонације и артикулације у групном музицирању.

Програм оркестра је јединствен за ученике свих разреда.

Захтеви:

Професор може да оцењује свирање у току школске године на смотрама, појединачно или свирањем у квартетима или квинтетима итд. у зависности од састава оркестра.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

I, II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часова годишње)

Циљеви и задаци: Савладавање вештине брзог и течног читања нотног текста, развој ученика на оспособљавању за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом. Рад на оспособљавању ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задани нотни текст поштујући све задане параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...).

Оспособљавање ученика за анализу текста и развијање способности да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе. Развијање општег познавања музичке литературе. Настава предмета читање с листа обухвата и упознавање оркестарске-хорске литературе.

Захтеви

I разред:

Две смотре годишње – прва смотра у првом полугодишту (децембар), а друга у мају.

Обавезно се изводе две композиције које предметни професор бира на лицу места. Листа композиција је прописана планом и програмом.

II разред:

Две смотре годишње – прва смотра у првом полугодишту (децембар), а друга у мају.

Обавезно се изводе две композиције које предметни професор бира на лицу места. Листа композиција је прописана планом и програмом.

III разред:

Две смотре годишње – прва смотра у првом полугодишту (децембар), а друга у мају.

Обавезно се изводе две композиције и предметни професор их бира на лицу места. Листа композиција је прописана планом и програмом.

IV разред:

Две смотре годишње – прва смотра у првом полугодишту (децембар), а друга у мају.

Обавезно се изводе две композиције и предметни професор их бира на лицу места. Листа композиција је прописана планом и програмом.

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви: Перманентан рад на усавршавању меморије музичког слуха. Развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза. Развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања. Развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање. Развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења. Припремање ученика за професионалну делатност.

Задаци: Проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика. Усавршавање меморије и музичког слуха. Упознавање ученика са стилима свих музичких раздобља. Неговање културе извођачких покрета. Оспособљавање ученика за даље школовање и перманентно усавршавање. Особољавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова.

ВИОЛИНА

Наставни предмет и разред:	Тематске области и методе наставе:	Активности и захтеви ученика:
Виолина 1. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - дурска и истоимена молска скала према тоналитету дела из испитног програма - 2 етиде (једна Кројцера од бр. 5) - комад (према способностима ученика) - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолина 2. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - дурска и истоимена молска скала према тоналитету дела из испитног програма - 2 етиде (једна Кројцера од бр. 10) - комад (према способностима ученика) - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолина 3. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - дурска и истоимена молска скала према тоналитету дела из испитног програма - 2 етиде (једна Кројцера у двозвучима) - комад (према способностима ученика) - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолина 4. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - 2 етиде са различитом проблематиком - 2 става из сонате или партите Баха за соло виолину - виртуозни комад - дела домаћег аутора - концерт (цео)	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит

ВИОЛА

Виола 1. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, техничке вежбе, етиде, комади,	- редовна настава - допунска и додатна
--------------------	---	---

	<p>концерти и сонате</p> <p>Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - скале (2 дурске и 2 молске) дурске скале у трозвуцима и двозвуцима (разложено па заједно) - 2 етиде (једна Кројцера) - комад уз клавирску пратњу (првенствено југословенских композитора) - концерт (1. или 2. и 3. став) 	<p>настава</p> <ul style="list-style-type: none"> - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
<p>Виола</p> <p>2. разред</p>	<p>3 часа недељно, 105 годишње:</p> <p>скале, техничке вежбе, етиде, комади, концерти и сонате</p> <p>Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - скале 2 дурске скале у двозвуцима и 2 молске скале разложено па заједно - 2 етиде (једна по могућству Кројцера) - комад уз клавирску пратњу (првенствено југословенских композитора) - концерт (сва 3 става) 	<ul style="list-style-type: none"> - редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
<p>Виола</p> <p>3. разред</p>	<p>3 часа недељно, 105 годишње:</p> <p>скале, техничке вежбе, етиде, комади, концерти и сонате</p> <p>Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 дурске скале у двозвуцима и 2 молске скале разложено па заједно - 2 етиде (једна по могућству Кројцера) - комад уз клавирску пратњу (првенствено југословенских композитора) - концерт (сва 3 става) 	<ul style="list-style-type: none"> - редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
<p>Виола</p> <p>4. разред</p>	<p>3 часа недељно, 105 годишње:</p> <p>скале, техничке вежбе, етиде, комади, концерти и сонате</p> <p>Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 етиде (једна по могућству у двозвуцима) - Бах – 2 става из сонате или партите - 2 примера из оркестарске литературе - комад уз клавирску пратњу (првенствено југословенских композитора) - концерт (сва 3 става) 	<ul style="list-style-type: none"> - редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит

ВИЛОНЧЕЛО

<p>Виолончело</p> <p>1. разред</p>	<p>3 часа недељно, 105 годишње:</p> <p>скале, етиде, комади, концерти и сонате</p> <p>Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - скала, потези, трозвуци, - 1 етида (различитог типа технике) - Ј.С. Бах: један став из прве свите - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната 	<ul style="list-style-type: none"> - редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови
------------------------------------	--	---

		- 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолончело 2. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - скала, потези, трозвуци, - 1 етида (различитог типа технике) - Ј.С. Бах: два става из прве свите - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолончело 3. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - скала, потези, трозвуци, двозвуци - 1 етида - Ј.С. Бах: два става из свите обавезно Прелудијум - концерт (1. или 2. и 3. став) или цела соната	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Виолончело 4. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - 2 етиде - виртуозни комад - комопозиција из 20-тог века по могућству домаћег композитора - два става Бахове свите бр. 3 обавезно Прелудијум -цео концерт	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит

КОНТРАБАС

Контрабас 1. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - једна дурска или молска скала кроз две октаве, разложене терце и трозвуци - једна техничка вежба - једна етида - два става сонате или комад са клавиром	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
Контрабас 2. разред	3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев: - једна дурска или молска скала кроз три октаве, разложене терце и трозвуци	- редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру

	<ul style="list-style-type: none"> - једна етида - један цео концерт 	<ul style="list-style-type: none"> - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит
<p>Контрабас 3. разред</p>	<p>3 часа недељно, 105 годишње: скале, етиде, комади, концерти и сонате Испитни захтев:</p> <ul style="list-style-type: none"> - једна концертна етида - два става сонате - један комад са клавиром - један концерт - цео 	<ul style="list-style-type: none"> - редовна настава - допунска и додатна настава - смотра скала и етида у новембру - гудачко школско такмичење у марту - интерни и јавни часови - 2 концерта изван школе - годишњи испит

ГИТАРА

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви и задаци: Перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха. Развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза. Развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања. Развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање. Развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења. Припремање ученика за професионалну делатност и подстицање и развијање способности за концертну делатност.

На часовима гитаре ученици треба да прошире знања о музици за гитару и лауту кроз разне епохе. Такође, потребно је да развију професионални приступ изучавању и раду на музичким делима и оспособе се за самостални рад на композицији и самостално креирање интерпретације. Задаци наставника су да помогну ученицима у развијању техничких способности кроз рад на скалама, акордима и специфичним техничким вежбама, затим да упознају ученике са значајним делима, композиторима и извођачима користећи доступне снимке, и да их усмере према професионалној делатности.

При избору композиција, нарочито у I разреду који је у извесном смислу спона основне и средње школе, треба се руководити идејом афирмисања правилног функционисања свирачког апарата, тј. стварањем чврсте психофизичке везе између ученика, инструмента и музике. Програм, поготово у почетку I разреда, не треба да садржи тешке композиције већ тежина мора бити у захтевима који се ученику постављају – нпр. тонска лепота и изражајност, фразирање, темпо, динамика, нијансирање боја, агогика. Оваквим континуираним приступом учврстиће се код ученика критички однос према захтевима музичког текста, а то је важан корак у правцу његовог осамостаљења.

Захтеви

I разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: једна скала са вежбама и каденцом, две етиде, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

II разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу, две етиде, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

III разред:

Обавезни минимум програма: осам етида, осам комада, два циклична дела.

Испитни програм: скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу, две етиде, два става Баха, циклично дело, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

IV разред:

Програм завршног испита: једна концертна етида, први став сонате, два става Баха, композиција домаћег аутора, комад.

Испитни програм се изводи напамет.

КЛАВИР

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви и задаци: Развој активности унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених учениковим индивидуалним способностима (свирањем хармонскомелодијских образаца по слуху и импровизовањем на задату каденцу). Развој технике свесног меморисања (учењем, само из нота, без употребе инструмента, кратких, релативно једноставних композиција, по извођачким тешкоћама лако доступних ученику четвртог разреда основне школе). Изградња музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике (повременим дискусијама о уметничком садржају и вредности извођених композиција и задавањем ученику домаћих задатака везаних за ову тематику). Развој ученикове способности интегралног извођења музичког дела (редовним преслушавањем учениковог свирања у целини).

Постизање ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама с проблематиком позиционих и ванпозиционих фигурација, арпеђа, удвојених тонова, акорада, трилера, тремола, репетиција и скокова. Проширивање знања из области музичке теорије и рад на повезивању тог знања са извођачком праксом (путем детаљне структуралне анализе свих извођених композиција). Постизање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама. Рад на развијању унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених учениковим индивидуалним способностима. Унапређивање извођачке вештине "певања" на клавиру изучавањем композиција полифоне структуре (трогласних и лакших четворогласних) и композиција са романтичарском кантиленом. Усавршавање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама. Обогаћивање учениковог такмичарског искуства (за ученике који испољавају такмичарску амбицију и натпросечну извођачку способност).

Захтеви

I разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У првом разреду средње музичке школе радити на: развоју свесног меморисања композиција; развијању вештине разумевања и извођења музичке фразе и целине композиције; развоју и постизању ефикасности извођачког апарата радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; развоју ученикове способности интегралног извођења музичког дела.

Врсте активности које ће се додатно остварити на одсеку одређене су индивидуалним способностима и интересовањем ученика.

II разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месец у) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У другом разреду средње музичке школе радити на: унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и на даљем развоју вештине разумевања и извођења музичке фразе; постизању вештине извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег

и спољашњег слуха, према индивидуалним способностима ученика; изградњи музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике.

Врсте активности које ће се додатно остварити на одсеку одређене су индивидуалним способностима и интересовањем ученика.

III разред:

- обавезна смотра технике (у новембру месецу) према захтевима плана и програма
- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У трећем разреду средње музичке школе радити на: даљем унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и на даљем развоју вештине разумевања и извођења музичког дела; унапређивању ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; изградњи музичке фантазије и профилирању критеријума у области музичке естетике.

Врсте активности које ће се додатно остварити на одсеку одређене су индивидуалним способностима и интересовањем ученика.

IV разред:

- обавезна 2 јавна часа у току школске године
- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма

У четвртом разреду средње музичке школе радити на: унапређивању технике свесног меморисања композиција, као и вештини разумевања и извођења музичког дела; даљем унапређивању ефикасности извођачког апарата радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима; изградњи музичке фантазије и профилирању критеријума у области музичке естетике; проширивању знања из области музичке теорије и радити на учениковом самосталном повезивању и примењивању стеченог знања у извођачкој пракси; припремању ученика за даље школовање.

Врсте активности које ће се додатно остварити на одсек у одређене су индивидуалним способностима и интересовањем ученика.

ДРВЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ФЛАУТА, ОБОА, КЛАРИНЕТ, САКСОФОН, ФАГОТ)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви и задаци: Развој технике дисања и развој поставке функционалне и флексибилне амбажуре. Развој култивисања тонова и технике прстију. Оспособљавање ученика да основним одликама стилских епоха може да прилагоди сопствену индивидуалност. Усмеравање ученика ка солистичком, камерном и оркестарском извођењу.

Током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи, неопходно је обратити пажњу на све елементе које је потребно савладати како би се омогућио правилан развој ученика. Посебно је значајан континуиран рад на специфичностима дувачких инструмената као што су интонација, квалитет тона, изједначеност регистара, ударци језиком и контрола. У односу на узраст ученика, веома је битно одржавање и развој физичке кондиције ученика, односно проширивање његовог дисајног капацитета кроз одговарајуће физичке вежбе и вежбе за дисање.

Наставник треба да изабере одговарајући програм према способностима и афинитету сваког ученика кроз који ће се најбоље развијати његова техника, музикалност, фразирање, начин мишљења и обликовање дела, и који ће му омогућити хармоничан развој. Поред тога, веома је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како дела из литературе, тако и етида, као и подстицање рада на импровизацији.

У праћењу развоја ученика, веома значајну улогу имају смотре, јавни наступи и такмичења. Препоручљиво је да школа организује смотру скала и етида по разредима на којој би требало да наступе сви ученици кроз сва четири разреда средње школе, као и редовна преслушавања ученика такмичара.

Захтеви

Упогледу јавних наступа, препоручује се да сваки ученика има најмање по два наступа у полугодишту.

I разред

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Годишњи испит се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, дела за извођење уз пратњу клавира. Програм се изводи напамет.

II разред

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Годишњи испит се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, дела за извођење уз пратњу клавира. Програм се изводи напамет.

III разред

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Годишњи испит се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, дела за извођење уз пратњу клавира. Програм се изводи напамет.

IV разред:

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Годишњи испит се састоји од једне дурске и молске скале, две етиде различитог карактера, дела за извођење уз пратњу клавира. Програм се изводи напамет.

ЛИМЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ТРУБА, ХОРНА, ТРОМБОН)

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви и задаци: Ширење опсега, развој усавршавања свирања интервала, контрола тона у шеснаестинкама и секстолама, контрола квалитета тона код акцента у легату и код мартелата и контрола тона у *ppp* и *fff*. Развој на извођењу легато интервала до дуодециме.

Током четворогодишњег школовања у средњој музичкој школи, неопходно је обратити пажњу на све елементе које је потребно савладати како би се омогућио правилан развој ученика. Посебно је значајан континуиран рад на специфичностима дувачких инструмената као што су интонација, квалитет тона, изједначеност регистара, ударци језиком и контрола. У односу на узраст ученика, веома је битно одржавање и развој физичке кондиције ученика, односно проширивање његовог дисајног капацитета кроз одговарајуће физичке вежбе и вежбе за дисање.

Наставник треба да изабере одговарајући програм према способностима и афинитету сваког ученика кроз који ће се најбоље развијати његова техника, музикалност, фразирање, начин мишљења и обликовање дела, и који ће му омогућити хармоничан развој. Поред тога, веома

је корисно вежбање меморије кроз учење напамет, како дел из литературе, тако и етида, као и подстицање рада на импровизацијама.

Захтеви

У погледу јавних наступа, препоручује се да сваки ученик има најмање по два наступа у полугодишту.

I разред:

Једна смотре годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита:

- Једна дурска и једна молска скала;
- Једна етида са умереним техничким захтевима;
- Једна мелодијска етида;
- Једна композиција са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

II разред:

Једна смотре годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита:

- Једна дурска и једна молска скала по програму;
- Две етиде различитог карактера;
- Комад са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

III разред:

Једна смотре годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита:

- Једна дурска и једна молска скала са доминантним трозвучима и умањеним четворозвучима;
- Две етиде различитог карактера;
- Два оркестарска сола;
- Композиција са клавиром.

Композиција са клавиром се изводи напамет.

IV разред:

Једна смотре годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Програм годишњег испита:

- Једна етида цикличног карактера;
- Концерт - најмање троставачни;
- Комад виртуозног карактера;
- Композиција југословенског или словенског аутора.

Једна од наведених композиција се изводи напамет.

УДАРАЉКЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви: Развијање способности извођења на свим ударачким инструментима као и техничких елемента потребне за овладавање инструментима. Развијање способности ученика ка разликовању музичких стилских одлика у различитим временским периодима. Развијање извођачке технике: музичка фраза, прецизно извођење сваке ритмичке фигуре. Развијање способности ученика да разликује и изводи различите карактере ритмичких токова и пулсације. Упознавање стилских праваца у музици. Развијање способности ученика да изводи разноврсни репертоар на ударалкама као солиста, камерни музичар и члан оркестра.

Задаци: Рад на упознавању са историјским развојем ударалки од њиховог настанка преко њиховог развоја до данас. Рад на упознавању свих ударачких инструмената, њиховог склопа и употребе. Рад на упознавању извођачке технике и стилских праваца у музици. Рад на способности ученика да изводи разноврсни репертоар на ударалкама као солиста, камерни музичар и члан оркестра

I разред:

добош, тимпани, ксилофон и маримба, вибрафон

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Испитни програм:

Добош: 1. Две етиде - једна може да буде соло комад; 2. Један комад уз пратњу клавира.

Тимпани: Једна соло етида; Један комад уз пратњу клавира.

Вибрафон-ксилофон-маримба: Соло етида - избор инструмента;

Соло комад уз клавир - различит инструмент од соло етиде.

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота,

а за вибрафон, ксилофон и маримбу напамет

II разред

добош, тимпани, ксилофон и маримба, вибрафон

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Испитни програм:

Добош: 1. Две етиде - једна може да буде соло комад; 2. Један комад уз пратњу клавира.

Тимпани: Једна соло етида; Један комад уз пратњу клавира.

Вибрафон-ксилофон-маримба: Соло етида - избор инструмента;

Соло комад уз клавир - различит инструмент од соло етиде.

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота,

а за вибрафон, ксилофон и маримбу напамет

III разред

добош, тимпани, ксилофон и маримба, вибрафон

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Испитни програм:

Добош: 1. Две етиде - једна може да буде соло комад; 2. Један комад уз пратњу клавира.

Тимпани: Једна соло етида; Један комад уз пратњу клавира.

Вибрафон-ксилофон-маримба: Соло етида - избор инструмента;

Соло комад уз клавир - различит инструмент од соло етиде.

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота,

а за вибрафон, ксилофон и маримбу напамет

IV разред

добош, тимпани, ксилофон и маримба, вибрафон

Једна смотра годишње (новембар). Обавезна два јавна наступа у току године, са различитим композицијама.

Испитни програм:

Добош: Соло композиција; Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

Тимпани: Соло композиција; Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

Мелодијске удараљке (вибрафон, скилофон, маримба): Две соло композиције; Две композиције уз пратњу клавира (комад, свита, соната или концерт).

Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за вибрафон, ксилофон и маримбу напамет

СОЛО ПЕВАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Циљеви и задаци: Овладавање певачким апаратом и механизмом који учествује у формирању тона, техником дисања и правилним певачким ставом. Овладавање гласовном импостацијом што је услов за очување здравог гласа Рад на развијању опсега и покретљивости гласа кроз сложеније техничке вежбе и употребљавању даха у динамичком нијансирању мелодије. Развијање вишегласног (двогласног) певања, музицирањем у камерном ансамблу. Развијање камерног и хорског музицирања. Упознавање са различитим музичким стиловима и интерпретацијом. Рад на двогласним дуетима „ а капела“ (двогласни солфеђо, староградске песме, народне, руске...), клавирским дуетима (ст. мајстори, песме...) и дуетима уз пратњу клавира.

Предмет соло певање захтева врло посебан, специфичан приступ педагога сваком ученику обзиром на различитост по питању врсте гласа, личности, способности, заинтересованости и амбиције појединаца. Специфичност и тежина у остваривању овог програма је у томе што певач нема ни видљив ни опипљив инструмент на који може да пренесе своје звучне представе, он годинама прави инструмент од свог тела, развијајући осећај и везујући га за звук који производи.

Основа певачког инструмента јесте дах, и зато се пре тражења звука, почиње са вежбама за дисање уз правилно држање тела. На правилном дисању, постављању гласа, чистој интонацији, чврстом изговору сугласника, неговању фразе и интерпретацији треба инсистирати од почетка до краја школовања.

Захтеви

I разред

Овладавање певачким апаратом механизмом који учествује у првљењу тона.

- Овладавање техником дисања.
- Рад на изједначавању вокала, гласовној импостацији и чистој интонацији.
- Овладавање правилним певачким ставом.

Децембар – смотра, једна вокализа, један стари мајстор и једна песма.

Јун - испит, према захтевима плана и програма.

II разред:

- Овладавање композицијама са текстом.
- Рад на дугим и изједначеним фразама.
- Упознавање са различитим стиловима кроз соло песме.

Децембар – смотра, једна вокализа, један стари мајстор и једна соло песма XIX века.

Јун – испит, према захтевима плана и програма.

III разред:

- Рад на развијању опсега и покретљивости гласа кроз сложеније техничке вежбе
- Употреба даха у динамичком нијансирању мелодије

- Упознавање са различитим музичким стилевима кроз ораторијуме и оперске арије.

Децембар – смотре, три композиције по избору.

Јун - испит, према захтевима плана и програма.

IV разред:

Програм рада се прилагођава амбицијама ученика:

- Са ученицима који желе да наставе са соло певањем на факултету ради се на сублимацији свега наученог, инсистира се на дугим фразама, изразу и композицијама различитог карактера.

- Ученици који желе да заврше са школовањем гласа прелази се што више програма *prima vista* и ради се на овладавању програмом за испит.

Децембар – смотре, три композиције по избору

Јун – испит, према захтевима плана и програма.

УПОРЕДНИ КЛАВИР

I, II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часа годишње)

Циљеви и задаци: Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање. Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава. Рад на изградњи, развоју и унапређивању извођачке технике, радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима.

Рад на разумевању и развој способности извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег и спољашњег слуха, у зависности од ученикове индивидуалне способности. Оспособљавање ученика за самостално анализирање форме и препознавање стила са свим његовим карактеристикама у делима која савлађују на главном предмету.

Захтеви

I разред: смотра у току другог полугодишта.

II разред: испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма.

III разред: смотра у току другог полугодишта.

IV разред: смотра у току другог полугодишта.

Сви разреди имају смотру у првом полугодишту – децембар.

СОЛФЕЂО ЗА ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

I разред

Солфеђо:

- Овладавање музичком ортографијом
- Интонирање свих основних интервала навише и наниже, опажање симултано одсвираних интервала
- Тонски систем, кључеви, предзнаци
- Опажање апсолутних висина
- Све четири врсте квинтакорда и обртаји квинтакорда - конструкција, интонирање и опажање, квинтакорди у мутацији
- Упорезивање дура са истоименим моллом
- ритмичке вежбе неутралним слогом, и парлато вежбе у виолинском и бас - кључу, у дводелу - тирола на јединици бројања, триола у комбинацији са синкопом, деоба тродела у такту 6/8, тродел 6/8 у комбинацији са дводелом, мешовити ритам, народни ритам. Парлато етиде с листа
- Опажање модулационих прелаза
- Једногласни писмени диктати: дијатоника, диктати са модулацијама, диктати са хроматским пролазницама и скретницама
- Певање једногласних вежби у лествицама до три предзнака у виолинском и бас-кључу
- Певање с'листа примера из летиретуре у лествицама са три предзнака
- Интонирање етида са хроматским пролазницима и скретницама, модуром, дијатонским модулацијама (у доминанту, субдоминанту, паралелу)
- Двоглас: певање двогласа (хомофоно и полифоно), свирање једно и певање другог гласа

- Двогласни диктат
- Имитација

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из Солфеђа и на крају полугодишта.

Смотра из Солфеђа у другом полугодишту (писмено и усмено).

Испит на крају године (усмени и писмени део).

II разред

- Интонирање скретничних полустепена у дурским лествицама
- Обнављање дијатонских модулација
- Доски и фригијски модуси, лидијски и миксолидијски модуси - анализа, опажање каденци, интонирање модуларних примера
- тумачење сниженог II ступња (фригијских квинтакорд, наполитански сектакорд)
- Анализа мелодијских инструктивних вежби - тумачење стабилних алтерација (повуишени IV и II у дуру) са разрешењем, тумачење сниженог II и VI у дуру и молдуру, стабилне алтерације у молу (повишен IV, снижен II ступањ)
- Модулације у тоналитете II квинтног сродства навише и утврђивање стабилних алтерација у молу. Мелодијски примери и диктати на бази истих
- Мелодијски примери са протумаченим градивом - техничке вежбе пре певања примера
- Читање с листа примера из литературе са и без клавирске пратње
- Диктати - једногласни, са обрађеном тематиком, и лаки двогласни диктати (дијатоника)
- Транспоноване краћих мелодијских диктата са стабилним алтерацијама напамет
- Транскрипција
- Канони
- Певање двогласа и трогласа с листа
- Свирање једног гласа и певање другог гласа двогласа
- Хармонске везе, штимови лествица
- Конструкција, интонирање и опажање свих интервала - консонанци и дисонанци
- Конструкција, интонирање и опажање свих квинтакорда, умањеног, малог молског и великог дурског септакорда, као и штимовање двих дурских лествица од а1
- Опажање слободних двозвука уз именовање абecedом
- Тактови $2/4$, $3/4$, $4/4$, $2/2$, $3/2$, $4/2$ са обрадом триоле на јединици бројања, и у комбинацији са чевроделном поделом јединице бројања, пунктираном нотом и синкопом на јединици бројања
- Равномерно читање нота у виолинском и бас-кључу
- Мелодијско - ритмичке вежбе
- Ритмички примери у $6/8$, $9/8$ и $12/8$ са дводелном поделом јединице бројања и обрадом дуоле
- Ритмички примери и парлато вежбе у $3/8$, $4/8$ са осмоделном поделом јединице бројања, као и у тактовима $2/4$, $3/4$ и $4/4$
- Тросложни мешовити тактови са дводелном поделом основне јединице бројања
- Ритмички примери у класичном ритму и у народним ритмовима. Парлато вежбе са променом врсте такта и кључа.

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из Солфеђа на крају првог полугодишта.

Смотра из Солфеђа у другом полугодишту (писмени и усмени део).

Испит из Солфеђа на крају године (писмени и усмени део).

III разред

- Интонирање свих интервала и посебно: прекомрна кварта, мелика септима, мала нона
- Интонирање прекомерног квинтакорда, молског секстакора и дурског квартсекстакора
- Интонирање малог молског септакорда, великог дурског и прекомерног септакора
- Опажање обрађених септакорда одсвираних на клавиру, хармонски опажај четворозвука
- Апсолутне висине
- Обнављање стабилних алтерација - умањење терца
- Мелодијске вежбе на стабилним алтерацијама - наполитански секстакорд
- Хроматски улаз у спетиму доминантног септакорда, елипсе
- Хармонски опажај четворозвука - хармонске везе
- Певање двогласа и трогласа, свирање и певање двогласа - с листа
- Певање с листа етида са елтерацијама, као и етида са клавирском партњом
- Лабилне алтерације
- Вантоналне доминанте у дуру и молу
- Хроматске модулације
- Модуси - певање примера из литературе
- Једногласни и двогласни диктати
- Триола у тактовима 6/8, 9/8 и 12/8
- Народни ритам
- Дељење триоле у трајању јединице бројања
- Вежбе ритма - осмоделна подела јединице бројања
- Промене такта и јединице бројања
- Парлато вежбе с листа са обрађеним градивом.

Усмено одговарање Солфеђа на завршетку првог класификационог периода (новембар), као и на крају првог полугођа.

Смотра из Солфеђа у другом полугођу (писмени и усмени део).

Испит из Солфеђа на крају школске године (усмени и писмени део).

IV разред

- Обнављање интонирања и опажања интервала (и преко октаве)
- Појава четворозвука навише и наниже у мелодијским вежбама (акордски начин мишљења)
- Интонирање и опажање свих врсти четворозвука
- Обнављање стабилних алтерација
- Умањени четворозвук у дијатоници, и као замена вантоналне доминанте, модулација помоћу умањеног четворозвука
- Нестабилне алтерације (дур: повишени I и V ступањ, снижени III и VII ступањ, мол: повишени III и VI ступањ)
- Скривени двоглас - полифони начин мишљења
- Енхармонске модулације помоћу умањеног четворозвука
- Енхармонизам мале септима (прекомерног квинтсекстакорд)
- Енхармонизам прекомерног трозвука
- Двогласно и трогласно певање с листа
- Једногласни и двогласни писмени диктати
- Дуола и квартола у ритмичким и парлато вежбама (у оквиру ритмичке јединице)
- Квинтола и секстола у ритмичким и парлато вежбама (у оквиру ритмичке јединице), триола у подподели

- Ритмички диктати
- Парлато вежбе с листа - са променом такта метра, кључа.

Усмено одговарање солфеђа и Теорије на завршетку првог класификационог периода (новембар).

Усмено одговарање из солфеђа на крају првог полугођа.

Смотра из Солфеђа у другом полугођу (усмени и писмени део).

Испит из Солфеђа – матурски испит (усмени и писмени део).

КЛАВИР ЗА ОДСЕК ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Рад на развоју и унапређивању извођачке технике радом на техничким вежбама и композицијама са различитим техничким, артикулационим и агогичким захтевима. Унапређивање способности разумевања и извођења полифоније, уз развој активности унутрашњег и спољашњег слуха, у зависности од ученикових индивидуалних способности. Радити на развоју разумевања и интерпретације музичке фразе и целине музичког дела, на изградњи и профилирању критеријума у области музичке естетике, као и на постизању корелације између музичке теорије и извођачке праксе. Оспособљавање ученика за даље школовање.

Захтеви

I разред:

- у току школске године две смотре (у децембру и у мају месецу).

II разред:

- смотра на крају првог полугодишта (у децембру)

- годишњи испит (у јуну месецу) према захтевима плана и програма.

III разред:

- у току школске године две смотре (у децембру и мају месеца).

IV разред:

- смотра на крају првог полугодишта (у децембру)

- завршни испит (у мају месецу) према захтевима плана и програма.

СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА

II и III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљеви и задаци: Оспособљавање ученика за анализу и успешно свирање хорских партитура. Стицање знања о постојећој хорској литератури.

Задаци:

Свирање хорских партитура домаћих и страних аутора различитих стилова и периода.

Свирање свогласних, трогласних и четворогласних хорова у два, три и четири нотна система.

Читање с листа једноставнијих хорских партитура.

У оба разреда треба предвидети одржавање смотре у другом полугодишту.

ДИРИГОВАЊЕ

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Развој способности ученика за рад са ансамблима. Упознавање са улогом и значајем диригента као вође ансамбла.

Савладавање технике дириговања и различитих стилова дириговања хору и оркестру. Упознавање хорске и оркестарске литературе. Повезивање овог предмета са осталим предметима на теоретском одсеку. Упознавање са елементима интерпретације (форма, слог, темпо, динамика, фразирање, артикулација).

Захтеви

Испитни програм треће године:

Извођење дириговањем две хорске композиције.

Испитни програм четврте године:

Извођење дириговањем једне оркестарске композиције.

АУДИО-ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 33 часа годишње + блок 32 часа)

Циљеви и задаци: Оспособљавање ученика да овладају следећим вештинама и процесима у оквиру подручја: основним техникама снимања звука, основним микрофонским техникама, аналогним режијским столом, употребом мерних инструмената, снимањем и репродукцијом на двоканалном аналогном магнетофону, снимањем и репродукцијом на вишечаналном аналогном магнетофону, основама дигиталног аудио фајла, снимањем и репродукцијом на DAT-у (Digital Audio Tape).

Начин остваривања програма (упутство)

Развој дигиталне електронике обавезује на стално праћење актуелних токова у аудиовизуелној техници како би новим, савременијим уређајима могло правилно да се рукује.

УВОД У КОМПОНОВАЊЕ

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: развој улоге мелодије и хармоније у музици. Развој основних елемената хармоније. Развој промене тоналитета. Развој на препознавању и анализи различитих хармонских стилова, класичне музике, тако и осталих музичких праваца.

Начин остваривања програма (упутство)

За разлику од раније праксе „вежби у компоновању“, овај предмет треба да ученике заиста уводи у стварање музике као градитељски процес, методично и систематски, по елементима њене фактуре стављајући их увек пред сасвим конкретне задатке, како би се подстакла и испитала њихова музичка инвенција и градитељска машта. Свако задатак треба најпре поставити са датим почетним „импулсом“ који треба даље развити, а потом исту врсту задатка у потпуности препустити идејама ученика. У другом делу рада на предмету уводу у савременије музичко миљење практичним покушајима, треба свакако да претходни и анализа добрих примера (одломака или целих мањих комада) из одговарајућег музичког стваралаштва 20-тог века. Пожељно је извиђење успелијих радова на јавним часовима.

У току школске године сваки ученик треба да оствари најмање три самостална рада из овог предмета. Међутим, пошто у овом случају успешност савладавања таквих задатака у великој мери зависи од стваралачког дара и маште појединца, код оних ученика који те способности поседују у мањој или недовољној мери захтев за сасвим самосталним стваралаштвом, може се донекле умањити.

Са претходним је у тесној вези и проблем оцењивања из овог предмета: у том погледу треба пре свега ценити труд, ревност и заинтересованост појединог ученика.

Прави стваралачки дар биће награђен на други начин: кроз истицање његових остварења у јавномизвођењу, као и могући даљи развој у том смеру на стидијама композиције. У првом делу остваривања програма овог предмета главни ослонац треба тражити у претходно сабраним знањима и практичним искуствима из предмета хармонија, контрапункт и музички облици, за други део – извесно осавремењивање музичког језика потребна основна грађа и одговарајући задаци могу се наћи у приручнику Дејана Деспића „Увод у савремено компоновање“ издање Факултета музичке уметности, Београд, 1991.

ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ

Одсек за рану музику у МШ „Јосип Славенски“, једини те врсте у Србији, функционише од 1994. године. Одсек садржи 7 инструменталних класа (блок флаута, виела, виола да гамба, лаута, мала харфа, оргуље и чембало) и 1 вокалну. Пожељно је проширење одсека још неким од инструмената који су предвиђени наставним планом, а то је пре свега траверзо флаута. Поред индивидуалне наставе на сваком од инструмената и у вокалној класи, одсек подразумева групну наставу на предметима свирање у ансамблу, увод у рану музику током све четири године и историју игара и костима у трећој и четвртој години, као и басо континуо за лауту, чембало и оргуље, такође у трећој и четвртој години.

Заједнички циљеви свих класа у оквиру одсека односе се на развијање специфичне историјске извођачке праксе на копијама инструмената из одговарајућих епоха, као и историјске вокалне технике, а то подразумева:

1. овладавање техником свирања историјских инструмената/историјском вокалном техником
2. коришћење историјских нотних записа: табулатура, манускрипта, факсимила; тумачење ознака, орнамената, шифрираног баса
3. развијање специфичне поставке тона (без вибрата), историјског динамичког нијансирања, историјских прострела, артикулације фразирање, инегалитета
4. упознавање музичког репертоара средњег века, ренесансе и барока
5. развијање способности свирања у различитим типовима ансамбала карактеристичним за средњи век, ренесансу и барок
6. упознавање са различитим естетским критеријумима историјских епоха и специфичним стилским одликама италијанског, енглеског, француског, немачког, шпанског и византијског стила у интервалу од 15. до 18. века.

Значајни задаци које треба да савлада сваки ученик током четири разреда односе се на:

1. поступно овладавање различитим типовима сваког од инструмената (подврсте инструмената различитих величина), који захтева различите позиције, хватове, артикулацију, и стилско обликовање тона
2. осим индивидуалног свирања/певања савладавање различитих облика вишегласних композиција вокалних или вокално инструменталних и узајамног слушања у оквиру различитих малих састава дуа, трија, квартета, квинтета
3. у складу са природом инструмента овладавање како свирањем напамет, тако и свирањем из историјског нотног записа, овладавање принципима екстемпоризације (самосталне орнаментације, импровизације или реализације шифрираног баса)
4. оспособљавање ученика за јавно и концертно наступање и промоцију у нашој средини програма историјске и стилске интерпретације музике средњег века, ренесансе и барока, по чему је овај одсек јединствен и особен.

Заједнички задаци професора одсека подразумевају:

1. снабдевање и олакшавање приступа ученицима различитим типовима нотних записа и нотног материјала
2. пружање шансе ученицима да се опробају на различитим подврстама одабраног инструмента (нпр. фламанско, француско, италијанско чембало, виела, фидел, ребека, барокна виолина), да се оспособе да користе различите звучне боје, регистрације и овладају самосталним избором адекватним одабраном музичком делу
3. приликом обраде одабране композиције упознавање ученика са историјским, стилским и естетским моментима епохе битним за коректну интерпретацију
4. да слушањем ране музике путем аудио и видео средстава, коришћењем интернета, подстицањем ученика да посећују концерте и личним активним учешћем допринесу расветљавању и дубљем познавању стилистичких особености историјских музичких епоха.

Заједничке активности свих класа и професора одсека:

1. одржавање интерних часова једном месечно на којима треба да се демонстрирају тренутни резултати како индивидуалног извођења тако и наступ мањих ансамбала формираних према захтевима одређене композиције и епохе, и избор најбољих тачака за јавне часове школе
2. одабирање литературе, израда аранжмана, помоћ у реализацији баса континуа и планирање увежбавања и извођења дела у којима је неопходан координирани рад већег броја извођача и синхронизована активност професора предмета свирање у ансамблу са професорима индивидуалне наставе

3. комплетна припрема ученичког ансамбла за важније јавне наступе (наступ поводом Дана школе или самостални јавни концерт Одсека за рану музику у некој од градских концертних сала) која подразумева осим интерпретације успостављање редоследа, брзог смењивања, контрасте, градацију ефеката, координацију промене инструмената, па и избор костима за јединствен укупан наступ и изглед ансамбла.

Специфичне активности по појединим предметима

Блок флаута

Поступно упознавање ученика са свим величинама блок флауте: спранино, сопран, алт, тенор и бас, различито штивовање, тако што се практикује смена улога у различитим саставима са или без континуа.

Обавезно прелажење програмодговарајуће тежине из све три епохе: средњег века, ренесансе и барока током сваког разреда. Минимално по један наступ у сваком полугодишту, како у оквиру ансамбла састављеног само од флаута, тако и у комбинацији са гласом уз пратњу харфе, лауте или чембала.

У трећем и четвртом разреду пожељно је самостално овладавање принципима орнаментације, опробавање у улози лидера ансамбла и бар једном годишње јавни наступ било у оквиру школе или у оквиру концертне активности Одсека у некој од сала у Београду.

Виела

У првом и другом разреду овладавање сродним облицима инструмента из периода средњег века и ренесансе како у солистичком свирању тако и у једноставним облицима ансамбала дует, терцет. Бар једном у току полугодишта презентација савладаног програма у оквиру интерног часа одсека.

Овладавање самосталном орнаментацијом и импровизацијом. Сарадња са ансамблом мешовитог састава: флауте, лаута, гамба, певачи и учешће на концертима школе у камерном ансамблу.

У трећем и четвртом разреду упознавање са интерпретацијом на барокној виолини, овладавање самосталном импровизацијом, навикавање на сарадњу са хармонским инструментима (уз примену шифрираног баса): лаутом, харфом и чембалом, у оквиру неке од бароких форми: сината, трио соната, кантата.

Виола да гамба

Овладавање различитим типовима инструмента средње века и ренесансе у првом и другом разреду и узимање учешћа у мешовитом ансамблу у оквиру одсека. Наступ са ансамблом бар једном у сваком полугодишту.

У трећем и четвртом разреду упознавање са барокним репертоаром виола да гамбе, солистичком интерпретацијом на овом инструменту, као и улогом деонице басо континуа. Учешће у оквиру већег инструменталног или вокално-инструменталног ансамбла школе на јавним концертима у оквиру школе и у граду са циљем промоције овог ретког и специфичног инструмента.

Лаута

Поступно овладавање различитим типовима сродних инструмената као и различитим табулатурама (шпанском, немачком,...). У првом и другом разреду наступање у оквиру малих ансамбала истородних инструмената или у сарадњи са вокалним и инструменталним солистима других класа.

У трећем и четвртом разреду демонстрација овладавања солистичким репертоаром барока и оспособљавање за учешће у концерном програму у улози како солисте тако и басо континуа.

Мала харфа

У првом и другом разреду бар по једном у сваком полугодишту потребно је да ученик наступи као солиста или члан мањег ансамбла. Поред овладавања интерпретацијом оспособити ученике за штивовање, замену жица и одржавање мале харфе, како би били осамостаљени за учешће на концертима.

У трећем и четвртом разреду ученик треба да буде спреман да наступи како у улози пратиоца вокалном или инструменталном солисти и такође да сам буде концерни солиста, члан дуа или триа харфи или солиста у већем ансамблу.

Чембало

У средњој школи ученик чембала поступно и паралелно савладава музику ренесансе (италијанске и енглеске), која може да се изводи на клавикорду као и на чембалу, као и све периоде барока: рани, средњи и зрели барок и у оквиру тих периода италијанску, француску, енглеску, немачку и шпанску школу. Ученици првог и другог разреда треба бар једном у полугодишту да наступе као солисти, чланови чембалистичког дуа или пратиоца из историјских коректних издања.

У трећем и четвртом разреду, након овладавања техником праћења на основу шифрираног баса, треба јавним извођењем да демонстрирају како праћење солистичке деонице гласа или мелодијског инструмента тако и наступ у оквиру већег ансамбла. Солистичким наступима треба да демонстрирају различитости у примени орнаментације, импровизације, инегалитета и аргичких поступака у француској, италијанског, енглеској и немачкој листератури за чембало соло.

Траверзо флаута

Потребно је да ученик овлада основама технике свирања траверзо флауте, што подразумева: развијање тона и артикулације, дисање, прстохвати; усавршавање технике свирања на траверзо флаути, развијање уметничких и креативних елемената свирања. Ученика мора да наступи јавно најмање једном у току полугодишта. За испит потребно је да ученик свира најмање два комада различитог стила. Поступно се уводи појам "импровизација" на теоретском и практичном нивоу, а затим се спроводи овладавање "импровизацијом" на теоретском и практичном нивоу, кроз историјско информисану примену у различитим стиливима.

Оргуље

Од ученика средње школе оргуља се очекује усавршавање артикулације, употребе основа старих прсторедара и стилске орнаментације; упознавање са стиливима и националним карактеристикама ране музике кроз основне облике оргуљских композиција; упознавање са основама регистрирања. Садржаји програма омогућавају упознавање ученика са основама грађе оргуља, врстама трактуре, основама интонирања, конструкцијом свирала, различитости регистара и историјским развојем оргуља; овладавање артикулацијом и осталим динамичким и агогичким могућностима које пружа свираоник и стара механичка трактуре; усавршавање у пратњи: „грегоријанског", протестантског корала, пратњи мешовитог хора, солиста - вокалних и инструменталних; овладавање извођењем једноставнијих и краћих „трио" композиција; овладавање „регистрирањем" одговарајућих

композиција по програму; усавршавање педалне технике.

Певање

У складу са сопственим гласовним предиспозицијама код сваког ученика треба већ од првог разреда развија паралелно разликовање стилских и техничких особености интерпретације репертоара средњег века, ренесансе и барока. У првом и другом разреду бар по једном у полугдишту ученик треба да наступи као солиста уз пратњу инструмента или као члан мањег вокалног ансамбла.

У трећем и четвртном разреду од ученика се очекује да са сигурношћу изводе песме и арије уз пратњу лауте или чембала, да су овладали интерпретацијом вокалних вишегласних композиција као и да извођењем барокне арије наступе као солисти у оквиру већег инструменталног ансамбла.

Свирање у ансамблу

С обзиром да је свирање у ансамблу неопходан и битан облик бављења раном музиком професори индивидуалне наставе и професори који воде овај предмет заједничким напором и усмеравањем оспособљавају ученике током све четири године за учешће у различитим типовима ансамбала. Током прве две године ученици овладавају интерпретацијом у оквиру мањих ансамбала, два или трија у оквиру класе којој припадају и поступно се сусрећу са сарадњом са другим инструментима.

У трећем и четвртном разреду као и на завршном дипломском испиту ученици су у обавези да јавним наступом демонстрирају своју способност учешћа у разноврсним типовима ансамбала музике средњег века, ренесансе и барока. Наступи ученика Одсек за рану музику у оквиру ваћних манифестација као што су јавним концерти или концерти поводом Дана школе предност дају већим ансамблима, па је од пресудне важности да сваки ученика суверено влада својом улогом у ансамбу.

Басо континуо

Овај предмет који је од пресудне важности за овладавање историјским начином интерпретације на хармонским инструментима лауту, харфи, оргуљама и чембалу и истовремено од пресудне важности за историјски верно свирање у пре свега бароком ансамблу. Реализација деоне баса истовременом слободном импровизацијом различитих хармонских инструмената а не интерпретацијом готових решења и реализацијом басо континуа, основа је реконструкције креативне спонтаности којом је настајала музика раних епоха, у којима је улога извођача била равноправна а често и доминантна над улогом композитора дела. Познавање основа овог предмета пожељно је и за вокалне солисте и мелодијске инструменте јер басо континуо база на којој се заснива импровизација.

Увод у рану музику

битан део бављења раном музиком је проучавање развоја инструмената, нотних записа и стилских особености епоха. Овај предмет ученицима обезбеђује приступ специфичној литератури и сазнањима из домена историје музике, музичке теорије, теорије интерпретације и музикологије. Кроз редовне часове, семинаре и блок наставу употпуњену аудио и видео примерима и посете концертима, ученици се осамостављају и развијају критички однос према појмовима као што су аутентичност и стилска интерпретације. Знањима стеченим на овом предмету ученици употпуњују своје бављење историјском извођачком праксом, односно постају свесни да је свака њихова интерпретација истовремено уметничка ре-креација дела кога и духа одговарајуће епохе.

Историја игре и костима

Као допуна предмету увод у рану музику овај предмет у још ширем контексту омогућује сагледавање епохе у којој је дело настало, његове намене као световног, духовног, интимног, салонског или концертног и оперског и његову везу са аристократским или буржоаским активностима, свечаностима, дворским плесовима. Овај предмет бави се ширим појмом културе и друштвено историјских промена, а њихово боље разумевање остварује се повезивањем са ликовним уметностима: архитектуром, сликарством вајарством, примењном и декоративном уметношћу, модом. Истовремено овим предметом се расветљава улога музике која је у историјским епохама веома разноврсна; музика за плес, музика за драму, музика за разне облике свечаности, световних као и духовних. Овим предметом долази се до спознаје да је музика била веома битна у друштвеном животу, али да је такође могла да буде потпуно интимна, да је увек имала значајну едукативну улогу, било да је намењена широј заједници или само и лично ономе ко је изводи.

ОПШТЕОБРАЗОВНА НАСТАВА

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

I, II, III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 96 часова годишње)

Циљеви и задаци: Проширивање и продубљивање знања о српском језику; унапређивање језичке и функционалне писмености; проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности, развијање љубави према књизи и читању, оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова; упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности; проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина; образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности, критичког ума и оплемењеног језика и укуса.

1) Настава језика ученицима омогућује да:

- овладају знањима о српском књижевном језику;
- стекну вештине и способности његовог коришћења у општењу са другима, у писменом и усменом изражавању, приликом учења, образовања и интелектуалног развоја;
- поштују матерњи језик, негују српски језик, традицију и културу српског народа, националних мањина, етничких заједница и других народа;
- унапређују културу језичког општења, у складу са поштовањем расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, са развијањем толеранције и уважавања различитости и са поштовањем и уважавањем других језика и других култура.

2) Настава књижевности има за циљ да ученици:

- упознају репрезентативна дела српске књижевне баштине и дела опште књижевности, њихове ауторе, поетске и естетске вредности;
- негују и развијају читалачке компетенције и интерпретацијске вештине посредством којих ће се упознавати са репрезентативним књижевним делима из историје српске и опште књижевности, читати их и тумачити у доживљајној и истраживачкој улози;
- развијају литерарне афинитете и постану читаоци рафинираног естетског укуса који ће умети да на истраживачки, стваралачки и активан начин читају књижевна дела свих жанрова, вреднују их, говоре о њима и поводом њих;
- усвоје хуманистичке ставове, уверења и систем вредности;
- оспособе се за поуздано морално просуђивање, опредељивање за добро и осуд насилништва и нечовештва, одбацавање свих видова агресивног и асоцијалног понашања и за развијање самосвести и личне одговорности;
- подстичу на саосећање са ближњима и одговорност према другом;
- развију врлине разборитости, равнотеже и мудрости.

Циљ и задаци чине целину и остварују се током четири године - систематски и континуирано - у свим предвиђеним програмско-тематским подручјима и видовима рада.

Захтеви

Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу - дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и

слично. Приликом оцењивања вреднују се како усмени одговори ученика на задата питања или у току дискусије, тако и писмени или контролни задаци.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часова годишње)

Циљеви и задаци: Овладавање комуникативним вештинама, развијање способности и метода учења страног језика, стицање позитивног односа према другим језицима и културама и навикавање на отвореност у комуникацији.

Задаци наставе енглеског језика су:

- да ученици буду оспособљени да се у школској и ваншколској свакодневици писмено и усмено изражавају,
- да енглески језик користе и после завршетка образовања,
- да до краја 4. разреда гимназије ученици савладају језик до нивоа Б1.

У првој години учења језика посебна пажња се поклања обнављању и проширивању знања граматике из основне школе, проширењу вокабулара ученика, употреби језика у типичним свакодневним ситуацијама, слушању са разумевањем и кратке дискусије око читаног текста. Граматичке јединице које се обрађују су: Present and past tenses, questions, articles, verb patterns, future forms, comparatives and superlatives, present perfect, modal verbs.

У другој години учења ученици су способни да у писменом и усменом облику изложе своје мишљење на задату тему а истовремено и прошире свој вокабулар уз језичке вежбе и разноврсне текстове. Граматичке јединице које се обрађују су: Time clauses, verb patterns, passives, second conditional, present perfect continuous, past perfect, modal verbs1 (obligation and permission), present and past tenses.

У трећој години више пажње се поклања конверзацији, читању и разумевању тежих текстова, писању кратких састава, употреби музичке терминологије на енглеском језику и проширењу знања из граматике. Граматичке јединице које се обрађују су: Future forms, verb patterns, present perfect-active and passive, conditionals, modal verbs2 (probability), present perfect continuous, indirect questions, question tags, reported speech, the tense system.

У четвртој години ученици су стекли довољно високи ниво знања енглеског језика да слободно учествују у разговору и излажу своја мишљења, пишу саставе, комуницирају на енглеском језику и у ваншколским околностима. Граматичке јединице које се обрађују су: Narrative tenses, questions and negatives, future forms, expressions of quantity, modals and related verbs1, relative clauses, expressing habit-used to do/doing, modal auxiliary verbs2, articles-determiners.

Тематика коришћених текстова је из живота младих: забава, спорт, музика и уметност, школовање; породица и друштво, средства јавног информисања, прославе, празници и обичаји других народа итд.

Захтеви

У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугдишту.

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју ученици испољавају на часу, израду домаћих задатака и спремност за сарадњу.

Уџбеници:

1. Solutions 2nd ed. уџбеник за први раде средње школе, Нови логос, 2013.
2. и 3. Solutions Intermediate, 2nd ed. уџбеник за други и трећи разред средње школе, Нови логос, 2013.
4. Success, уџбеник и радна свеска, Jane Comyns, Carr, Jennifer Paisons, Акрололо, 2011.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Школска 2019/2020.

II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Школска 2020/2021.

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Школска 2021/2022.

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Циљеви и задаци:

СТИЦАЊЕ, ПРОШИРИВАЊЕ И ПРОДУБЉИВАЊЕ ЗНАЊА И УМЕЧА У СВИМ ЈЕЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА, УПОЗНАВАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА СТВОРЕНОГ НА ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗА ДАЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ И САМООБРАЗОВАЊЕ.

Задаци наставе француског језика су да ученици:

- усвоје говорни језик
- негују правилан изговор и интонацију
- разумеју говор (непосредно и путем медија) и спонтано се изражавају у оквиру тема из свакодневног живота
- обладају техником информативног читања, разумеју сложеније језичке структуре
- даље савлађују основе ортографије
- развијају разумевање писаног текста, писање резимеа, налаза, извештаја и особљавају се за њихову усмену интерпретацију
- шире своју општу културу, развијају међукултуралну сарадњу и толерацију и своје интелектуалне способности

Структура програма:

- општа тематика: из живота младих, породица и друштва, из јавног живота и културе и науке народа чији се језик учи
- стручна тематика

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ: ОБНАВЉАЊЕ, УТВРЂИВАЊЕ И ПРОШИРИВАЊЕ ОНИХ КОМУНИКАТИВНИХ ЈЕДИНИЦА СА КОЈИМА СЕ УЧЕНИК УПОЗНАЈЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ, ОСЛОВЉАВАЊЕ ПОЗНАТЕ И НЕПОЗНАТЕ ОСОБЕ, ИСКАЗИВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА, СЛАГАЊЕ И НЕСЛАГАЊЕ СА МИШЉЕЊЕМ САОГОВОРНИКА, ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ ДОЗВОЛЕ, ЧЕСТИТАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЛЕПИХ ЖЕЉА, ПОЗИВАЊЕ У ГОСТЕ, ПРИХВАТАЊЕ И НЕПРИХВАТАЊЕ ПОЗИВА, ОБАВЕШТЕЊЕ И УПОЗОРЕЊЕ, ПРЕДЛАГАЊЕ ДА СЕ НЕШТО УРАДИ, ОДОБРАВАЊЕ И НЕОДОБРАВАЊЕ НЕЧИЈИХ ПОСТУПАКА, ПРИГОВОРИ, ЖАЛБЕ, ИЗРАЖАВАЊЕ ИЗЕНАЂЕЊА, УВЕРЕНОСТИ, ПРЕТПОСТАВКЕ ИЛИ СУМЊЕ, ДАВАЊЕ САВЕТА, ИСКАЗИВАЊЕ СИМПАТИЈА, САУЧЕШЋА, ИЗРАЖАВАЊЕ ФИЗИЧКИХ ТЕГОБА, РАСПОЛОЖЕЊА.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Циљеви и задаци: Ближе упознавање ученика са граматиком језика и унапређење лингвистичких и дидактичких способности као и освежавање политичко-културних сазнања о Италији. У прве две године учења савладава се основни ниво познавања језика („Livello elementare A1-A“), а у трећој и четвртој прелази се на средњи ниво („Livello intermedio B1-B2“). Наставне јединице су подељене тако да ученицима олакшају учење језика и да их кроз разне мултимедијалне вежбе још више мотивишу. Заступљени облици рада су: фронтални, индивидуални и групни рад. Објашњења морају бити јасно изречена на италијанском језику и разумљива, а важно је остварити и добру педагошку интеракцију између наставника и ученика. Треба истаћи да поред језика ученици упознају културу Италије, обичаје људи и знаменитости италијанских градова.

У првој години учења језика посебна пажња се поклања мотивацији зато што је за већину то и први сусрет са италијанским језиком. На другом месту је правилан изговор и интонација, проналажење и разумевање нових граматичких форми, а на тај начин ученик почиње да схвата све нове елементе страног језика. Граматичке јединице које се обрађују су: одређени и неодређени члан, једнина и множина именица, индикатив презента, сложени перфекат, футур I, предлози, бројеви.

У другој години учења ученици су већ у могућности да у потпуности схватају текст, дају одговоре на задата питања, коментаришу и износе свој суд о прочитаном тексту. На овом нивоу, аудио вежбања нарочито помажу ученицима да разумеју матерњи изговор италијанског језика. Граматичке јединице које се обрађују су: присвојни придеви, имперфекат, директне и индиректне заменице у простим и сложеним временима, повратни глаголи у простим и сложеним временима, императив, кондиционал, конјунктив.

У трећој години савладавању градива доприносе различите вежбе које имају за циљ да освеже вокабулар ученика и да поред граматички исправних реченица користе изразе који су заступљени у свакодневном говору. Граматичке јединице које се обрађују су: спајање директних и индиректних заменица, релативне заменице, конструкције са глаголом „stare“, компарација придева, просто прошло време, инфинитив, партицип, пасив.

Четврта година учења језика заокружује све оно што су ученици усвојили и подстиче их да сами осмисле дијалог и текстове на задату тему. Граматичке јединице које се обрађују су: слагање времена у конјунктиву, хипотетички период, употреба речца „ci“ и „ne“, директни и индиректни говор, пасив, герунд.

Захтеви

У складу са наставним планом и програмом, ученици раде по један писмени задатак, један тест и један диктат у сваком полугдишту.

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре, као и активност коју ученици испољавју на часу, израда домаћих задатака и спремност за сарадњу.

РУСКИ ЈЕЗИК

Школска 2019/2020.

II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Школска 2020/2021.

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Школска 2021/2022.

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Циљеви и задаци:

СТИЦАЊЕ, ПРОШИРИВАЊЕ И ПРОДУБЉИВАЊЕ ЗНАЊА И УМЕЧА У СВИМ ЈЕЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА, УПОЗНАВАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА СТВОРЕНОГ НА РУКОМ ЈЕЗИКУ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗА ДАЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ И САМООБРАЗОВАЊЕ.

Задаци наставе руског језика су да ученици:

- усвоје говорни језик
- негују правилан изговор и интонацију
- разумеју говор (непосредно и путем медија) и спонтано се изражавају у оквиру тема из свакодневног живота
- обладају техником информативног читања, разумеју сложеније језичке структуре
- даље савлађују основе ортографије
- развијају разумевање писаног текста, писање резимеа, налаза, извештаја и особљавају се за њихову усмену интерпретацију
- шире своју општи куттуру, развијају међукултуралну сарадњу и толерацију и своје интелектуалне способности

Структура програма:

- општа тематика: из живота младих, породица и друштва, из јавног живота и културе и науке народа чији се језик учи
- стурчна тематика

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ: ОБНАВЉАЊЕ, УТВРЂИВАЊЕ И ПРОШИРИВАЊЕ ОНИХ КОМУНИКАТИВНИХ ЈЕДИНИЦА СА КОЈИМА СЕ УЧЕНИК УПОЗНАЈЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ, ОСЛОВЉАВАЊЕ ПОЗНАТЕ И НЕПОЗНАТЕ ОСОБЕ, ИСКАЗИВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА, СЛАГАЊЕ И НЕСЛАГАЊЕ СА МИШЉЕЊЕМ САГОВОРНИКА, ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ ДОЗВОЛЕ, ЧЕСТИТАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЛЕПИХ ЖЕЉА, ПОЗИВАЊЕ У ГОСТЕ, ПРИХВАТАЊЕ И НЕПРИХВАТАЊЕ ПОЗИВА, ОБАВЕШТЕЊЕ И УПОЗОРЕЊЕ, ПРЕДЛАГАЊЕ ДА СЕ НЕШТО УРАДИ, ОДОБРАВАЊЕ И НЕОДОБРАВАЊЕ НЕЧИЈИХ ПОСТУПАКА, ПРИГОВОРИ, ЖАЛБЕ, ИЗРАЖАВАЊЕ ИЗЕНАЂЕЊА, УВЕРЕНОСТИ, ПРЕТПОСТАВКЕ ИЛИ СУМЊЕ, ДАВАЊЕ САВЕТА, ИСКАЗИВАЊЕ СИМПАТИЈА, САУЧЕШЋА, ИЗРАЖАВАЊЕ ФИЗИЧКИХ ТЕГОБА, РАСПОЛОЖЕЊА.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Циљеви и задаци: Циљ наставног предмета рачунарство и информатика је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву, даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.

Задаци наставе рачунарство и информатика су да ученици: развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва; примене стечена знања и вештине у стицању конкретног образовања за будуће занимање; јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознају се са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима; стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система; овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела; упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација; разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење; унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање и преношење; развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром; на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно; изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље; упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије; развијају способности да стечена знања примењују за решавање проблема и нових ситуација у процесу рада и свакодневном животу.

Прва година: Основе рачунарске технике, Основе рада у оперативном систему са графичким интерфејсом, Текст-процесор, Слајд-презентације, Рад са табелама, Интернет и електронска комуникација.

Друга година: Обрада текста на рачунару, Алгоритми, Основе програмирања, Типови података, Структуре података, Графика и звук.

Трећа година: Програми за рад у музици, Програми за цртање, Мултимедијске апликације.

Четврта година: Експерименти са звуком, Рачунарске комуникације.

Захтеви

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављну тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрему и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (поред степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

I, II (2 часа недељно, 70 часова годишње)

III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

Циљеви и задаци: Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести, разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге историјских личности, развијање индивидуалног и националног идентитета; развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света; развијање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом дурштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способност изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

Задаци наставе историје су да ученици стекну и прошире знања о националној и општој историји; да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса као и улогу истакнутих личности у развоју друштва; да поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости; да разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје; да буду оспособљени за проналажење прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима; развију истраживачки дух и критички однос према прошлости самосталном анализом различитих историјских извора и литературе; да буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја; да буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу; развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитиван став према учењу; да повезују стечена знања из историје са садржајима сродних предмета.

I разред:

Увод (историја као наука и наставни предмет, историјски извори, рачунање времена, периодизација), Праисторија, Стари век, Средњи век, Нови век. II разред:

Свет у другој половини 19-тог и почетком 20-тог века. Србија, Црна Гора и њихови суседи у другој половини 19-тог и почетком 20-тог века. Балкански ратови. Први светски рат и револуције у Русији и Европи.

III разред:

Свет између два светска рата. Други светски рат. Свет и Југославија после Другог светског рата.

Захтеви

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима. Програм ће бити остварен коришћењем различитих метода рада као што су нпр. пројекти појединаца и тимова на одрђену тему у оквиру којих ученици треба да покажу и примене стечена знања и вештине.

ФИЗИКА

I РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Циљеви и задаци: Циљ наставе физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким појавама, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и способности за самосталан рад и за тимски рад, формирање основе за даље образовање.

Задаци наставе физике су да ученици: развијају природно-научну и техничку писменост; стичу знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумеју основне физичке законе; развијају свест о значају експеримента у сазнавању, разумевању и проверавању физичких закона; стекну способност за уочавање, формулисање, и решавање једноставнијих проблема; развијају логичко и апстрактно мишљење и критички став у мишљењу; схвате значај физике за технику и природне науке; развијају способности и вештине за примену знања из физике у струци; стичу знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу; развијају правилан однос према заштити, обнови и унапређењу животне средине; развијају радне навике, одговорност, систематичност, прецизност и позитиван став према учењу.

Захтеви

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављену тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрему и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (пored степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

БИОЛОГИЈА

I РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Циљеви и задаци: Циљ наставе биологије је да ученици развију биолошку, општу, научну и језичку писменост, да развију способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу и раду, да развију мотивацију за учење и интересовање за биологију као науку уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Настава биологије има задатак да ученици усвоје наставне садржаје биологије са научног аспекта као основ за професионални развој и наставак школовања; разумеју опште законитости које владају у природи и прихвате их као основ за формирање сопствених и општих норми понашања према средини у којој живе; развију способности посматрања, уочавања, упоређивања и анализирања; развију способност логичког, критичког мишљења, закључивања и решавања проблема; развију научну писменост, способност за писану и вербалну комуникацију на матерњем језику у биологији као науци; развију функционална знања из биологије; развију способност проналажења, прикупљања и анализе биолошких материјала и података; разумеју значај биолошке (органске) производње; развију способност за рад у тиму, самовредновање, самостално презентовање резултата рада и вршњачко учење; прихвате да су очување природе и заштита животне средине, поштовање и чување националне и светске културне баштине, одговорно коришћење природних ресурса и заштита животиња њихови приоритетни задаци; развију свест о важности здравља и практикују здраве стилове живота; развију толерантно, хумано понашање без обзира на националне, религијске, полне и друге разлике међу људима;

формирају радне навике и одговоран однос према раду, оспособе се за самостално и целоживотно учење.

Остваривање садржаја програма наставног предмета биологије одвијаће се коришћењем различитих облика рада и наставних метода, које ангажују ученике, повећавају њихову заинтересованост и одржавају максималну концентрацију, што често изискује комбинацију више различитих метода и облика рада током наставе. Реализација програма одвијаће се у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе. Уз примену фронталног облика неопходно је применити и друге наставне облике рада као што су: рад у пару – кооперативни рад, рад у групи, дебата и дискусија. Реализација програмског садржаја одвијаће се применом различитих метода, од усменог излагања, рада на тексту, преко метода илустрације, демонстрације, и практичних радова.

Захтеви

Приликом оцењивања ученичког постигнућа вредноваће се писмени и усмени одговори на постављена питања, активност ученика на часу, кућне припреме за најављене теме које ће се обрадити путем дискусије и дебате, издрада семинарских и тимских истраживачких радова као и способност повезивања (систематизације) и примена усвојених знања.

СОЦИОЛОГИЈА

II РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Циљеви и задаци: Циљ предмета социологија јесте да ученици овладају основним социолошким појмовима, како би боље разумели савремено друштво и успешније остварили своју улогу и место у њему; да ученици стекну применљива и функционална знања о друштвеним појавама, структури, развоју и противуречностима савременог друштва, како би развили кључне компетенције потребне за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву.

Задаци наставе социологије су да ученици:

- овладају основним знањима о најважнијим друштвеним појавама, те о повезаности појединца и друштва;
- унапреде способности заузимања критичког и ангажованог става према друштву и друштвеним институцијама;
- развију способности за улогу одговорног грађанина, за живот и партиципацију у демократски уређеном и хуманом друштву;
- усвоје вредности и формирају аутономни вредносни систем у складу са основним (универзалним) вредностима правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- развију лични и национални идентитет у духу мултикултурализма, поштовања и очувања националне и светске културне баштине;
- унапреде и прошире општу културу;
- јачају осетљивост у односу на постојање друштвених неједнакости (економских, образовних, родних, класних, етничких, глобалних...);
- развију спремност за успостављање активног односа према решавању друштвених проблема;
- унапреде способност да самостално проналазе релевантне информације и да успоставе критички однос према њима;
- унапреде способност свих облика комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

- унапреде способност квалитетне и ефикасне сарадње са другима (групног рада, тимског рада).

Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе, уз усаглашавање садржаја са одговарајућим методичким активностима. Уз традиционални, фронтални облик, примењују се и други различити облици радионичарског рада (симултана индивидуална активност, рад у паровима или малим групама, групна дискусија, дебата...).

Захтеви

Приликом оцењивања ученичког постигнућа вредноваће се писмени и усмени одговори на постављена питања, активност ученика на часу, кућне припреме за најављене теме које ће се обрадити путем дискусије и дебате, издрада семинарских и тимских истраживачких радова као и способност повезивања (систематизације) и примена усвојених знања.

ПСИХОЛОГИЈА

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Циљеви и задаци: Општи циљеви наставе психологије су да ученици стекну основна знања и разумеју садржаје из следећих области:

- Предмет, циљ и методе истраживања у психологији;
- Органске основе и развој психичког живота;
- Основне психичке процесе и њихову улогу;
- Карактеристике и структуру личности;
- Психичко здравље и поремећаје психичког здравља;
- Личност и друштво (комуникација, социјални ставови, предрасуде и стереотипи).
- Психологија за музичаре: процес креативног и стваралачког мишљења, развојно психолошке основе музике, музичка интелигенција, емоције - страх од јавног наступа и технике превазилажења треме и сл.

Посебни циљеви наставе психологије се остварују кроз могућност ученика да:

- Самостално прикупља и обрађује знања и информације у психологији;
- Самостално анализира и интерпретира знања из психологије;
- Уочава и решава проблеме у животним ситуацијама;
- Поседује критичко и стваралачко мишљење;
- Поседује вештине тимског рада и сарадње;
- Морално расуђује и вреднује; изграђује сопствене ставове и здрав систем вредности.

У реализацији наставног програма акценат треба ставити на процес учења, тј. обезбедити да ученици предвиђене садржаје усвајају активно: самосталним прикупљањем и анализирањем знања и информација; систематизацијом и презентацијом садржаја; радом у пару и у групи; кроз дискусију и међусобну размену мишљења; радовима кроз пројекте; применом усвојених знања у пракси. Предмет психологија и природа садржаја овог предмета омогућава коришћење различитих облика рада и наставних метода. Поред традиционалних основних метода у настави, ученици имају прилику да присуствују и ваннаставним активностима које су тематски везане за области које се обрађују и на тај начин поткрепе своја теоријска знања корисним примерима из праксе. Тиме се повећава мотивација ученика за учење и заинтересованост за наставу, усвајање и имплементирање градива. Наставом која би се искључиво заснивала на предавању наставника није могуће остварити циљеве овог предмета. Успешна реализација програма подразумева:

- стручно-предметну оспособљеност наставника (добро познавање садржаја програма и предмета учења),
- методичко-дидактичку оспособљеност наставника (добро познавање савремених метода учења и облика рада са ученицима)
- ефикасну комуникацију са ученицима,
- мотивисаност за рад са младима у школи и ван школе,
- опремљеност учионице у складу са захтевима савремених метода и облика рада (могућност рада у групама, у пару, индивидуалног рада, реализације наставе уз коришћење рачунара - електронске презентације)
- уџбеник.

Захтеви

Оцењивање ученика је континуирано и поред сумативне има и формативну (развојну) улогу и подразумева јавно образложење оцене. Оцењивање ученика је усмено (континуирано) и писмено (мини тест, есеј, писани рад на тему Психолошка анализа личности, и сл). Наставник поред репродукције усвојеног знања и имплементације истог, код ученика веома вреднује повезивање и систематизовање наставног градива као и корелацију са другим предметима и коришћење већ усвојених знања. Једна од елементарних ставки приликом оцењивања и вредновања знања ученика је активност на часу- дијалог са осталим ученицима и наставником, давање конструктивних предлога, интелектуална размена мишљења кроз дискусију, улагање труда кроз додатно усавршавање и изучавање препоручене литературе, истраживачки приступ у настави и сл.

ФИЛОЗОФИЈА

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Циљеви и задаци: Циљ наставе филозофије јесте да код ученика развије свест о потреби да активно обликују свој и одговорно учествују у јавном животу хумано и демократски оријентисаног друштва, оспособљавајући их да независно критички мисле и просуђују, формирају сопствени поглед на свет који је осетљив на културни контекст, и да се у својим делима и поступцима руководе вредностима истине, добра, правде и лепоте чији смисао и значај откривају у процесу овладавања знањима и вештинама својственим филозофски култивисаној мисли.

Настава филозофије има задатак да допринесе развоју општих кључних способности (посебно у области тзв. критичког мишљења), али и да, повратно, посредством оних које су стечене у другим областима (а то су пре свега језичка, читалачка, научна, уметничка писменост) унапреди општу перформансу ученика, подигне ниво њихове интелектуалне и духовне радозналости, оспособи их да феномене анализирају из перспективе различитих научних и уметничких дисциплина и да знања и ставова синтетизују у кохерентан поглед на свет. Ученици треба да разликују сазнајне од вредносних судова и артикулишу властити вредносни систем у суочавању са етичким дилемама и изазовима друштва у коме живе; да развију осетљивост за социјални и културни контекст, идентитет и разлике, овладају вештинама успешне комуникације, тимског рада и практикују технике за конструктивно решавање конфликта у свакодневном животу; да преузимају одговорност за сопствене поступке, однос према природном и друштвеном окружењу, и да са успехом учествују у јавном животу друштва; да унапреде способности за разложно (писмено и усмено) излагање мисаоних садржаја и учешће у расправи на начин који доприноси развијању атмосфере отворености и узајамног уважавања; да усвоје и практикују интелектуалне врлине, ставове и вредности.

Срж наставе филозофије у четвртном разреду треба да чини обезбеђивање креативног, индивидуалног и флексибилног приступа проблемима филозофије у живој размени између наставника и ученика. Природа садржаја овог предмета омогућава коришћење различитих облика рада и наставних метода, које ангажују ученике и повећавају њихову заинтересованост. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе, уз усаглашавање са одговарајућим методичким активностима. Уз традиционални, фронтални облик, неопходно је применити и друге различите облике рада: текст анализу, рад у паровима или малим групама, групна дискусија, дебата. Ученике треба подстицати да проналазе информације користећи различите изворе и средстава информисања, да их критички процењују, да постављају релевантна питања, да унапређују културу дијалога, да аргументовано заступају или оспоравају одређена становишта или сопствене ставове.

Захтеви

Наставни професор ће приликом оцењивања вредновати писмене и усмене одговоре на постављена питања, као и активност коју ученици испољавају на часу, пре свега спремност на сарадњу и интелектуалну размену у дискусији са другима, кућну припрему за најављену тему часа, допринос властитом усавршавању кроз додатно читање препоручене литературе, лично истраживање и прикупљање релевантног материјала, самосталну или тимску припрему и презентовање пројектних задатака. Вредновање ученичког постигнућа укључује (пored степена усвојеног знања и поменутих активности ученика) и писање радова/есеја и тестова у циљу систематизације градива, јер је то добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 64 часа годишње)

Циљеви и задаци: Циљ наставе физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Настава физичког васпитања има за задатак подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад њима; подстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес; усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја); мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања; оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Суштина наставе физичког васпитања је развијање физичких способности, спортско - техничко образовање и повезивање физичког васпитања са животом и радом. На свим часовима наставе физичког васпитања, предвиђа се: развијање основних елемената физичке кондиције карактеристичних за овај узраст и пол; као и других елемената моторне умешности, који служе као основа за повећавање радне способности, учвршћивање здравља и даље напредовање у спортско техничком образовању, превентивно компензацијски рад у смислу спречавања и отклањања телесних деформитета, оспособљавању ученика у самосталном неговању физичких способности, помагању раста, учвршћивању здравља, као и самоконтроли и провери својих физичких и радних способности.

Захтеви

Програмски задаци се одређују индивидуално, према полу, узрасту и физичком развоју и физичким способностима сваког појединца на основу оријентационих вредности које су саставни део упутства за вредновање и оцењивање напредка ученика као и јединственој батерији тестова и методологије за њихову проверу и праћење.

Спортско техничко образовање се реализује у I, II, III разреду кроз заједнички програм (атлетика, вежбе на справама и тлу) кроз програм по избору ученика, а у IV разреду кроз програм по избору ученика.

Програм физичког васпитања је наставак програма физичког васпитања у основној школи, стим што је усмерен на још интензивније остваривање индивидуалних и друштвених потреба у области физичке културе.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

I, II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 32 часа годишње)

Циљеви и задаци: Општи циљ предмета је да ученици Грађанског васпитања стекну сазнања, развију способности и вештине и усвоје вредности које су претпоставке за целовит развој личности, одговоран и ангажован живот у савременом грађанском друштву. Један од циљева предмета је да ученици стекну сазнања и усвоје вредности савременог грађанског друштва у духу поштовања људских права и основних слобода, разумевања и пријатељства међу народима. Затим, на часовима грађанског васпитања омогућавамо ученицима да стекну сазнања, развију способност и вештине и усвоје вредности које су претпоставке за целовит развој личности и ангажован живот у савременом грађанском друштву. Општи циљ предмета је и то да ученици стекну основна знања из области људских права и слобода, пре свега права на слободан приступ информацијама и на социјално-економска права.

Предмет Грађанско васпитање остварује се као факултативан предмет у средњој школи – од првог до четвртог разреда.

I разред

Задаци наставе у првој години су да се код ученика развије осећање личног и групног идентитета, као и да се развију комуникацијске вештине неопходне за излагање сопственог мишљења, активно слушање и преговарање. Осим тога, неопходно је да ученици разумеју природу и могуће узроке сукоба и да се подстакну на сарадњу и мирољубиво решавање сукоба. Поред тога, ученици треба да се упознају са основним друштвеним, етичким и правним нормама и основама демократског друштва.

II разред

Задаци наставе су да се ученицима приближи појам права и да се упознају са Конвенцијом о правима детета и другим међународним документима који се баве људским правима. Такође, ученици треба да науче врсте права, разумеју односе међу правима и узајамност права и одговорности. Неопходно је да се код ученика развије осетљивост за кршење права и спремност за заштит у сопствених и права других.

III разред

Задаци наставе према предвиђеном програму су да се ученици упознају са основним концептима из области демократије, грађанског друштва и политике, као и да стекну основна знања о институцијама демократског друштва и улози грађана у демократском друштву. У том смислу знања о институцијама демократског друштва и улози грађана у демократском друштву. У том смислу концептима из области демократије, грађанског друштва и политике, као и да стекну основна знања о институцијама демократског друштва и улози грађана у демократском друштву. У том смислу иницијативу, раду скупштине, односно парламента.

IV разред

Задаци наставе према предвиђеном програму су усмерени на упознавање извора информација, заштиту права на информисање и на медије као извор информација. Такође, програмом је предвиђено да ученици стекну неопходна знања о планирању каријере, уласку у свет рада, као и о разговору са послодавцем приликом будућег тражења посла.

ВЕРСКА НАСТАВА

I, II, III РАЗРЕД (1 час недељно, 35 часова годишње)

IV РАЗРЕД (1 час недељно, 32 часа годишње)

Циљеви и задаци:

Ученици треба да спознају да је хришћанство живот у литургијској заједници и живот за литургијску заједницу; уоче да је личност кључни појам у разумевању хришћанског учења о Богу и човеку; науче да је Бог личност и да се само у заједници личности открива; уоче да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; уоче разлике између црквеног и световног сликарства.

Такође, ученици треба да науче да правилно дефинишу појмове: личност, слобода, љубав - на основу православног учења о Светој Тројици; уоче да је човек као икона Божија личност и да је он једино биће које је у личним односима, односима слободе, љубави према другом бићу, способно да уочи ограниченост природе и њену угроженост од небића; запазе да је Литургија икона начина Божијег постојања.

Потребно је ученицима помоћи да уоче да историју ствара човек као слободно биће са једним конкретним циљем; испит ујући историјске догађаје проникну у њихов крајњи смисао; уоче да се у делима људи огледа тежња за личним и бесмртним животом; науче да оцењују историјске догађаје на основу тога колико они дају правилан одговор на проблем превазилажења смрти у природи и слободног постојања човека као личности; као апсолутног непоновљивог бића; уоче да православна уметност приказује свет не онаквим какав је сада, смртан и пролазан, већ какав ће бити у будућем Царству; стекну свест о томе да Црква није од овога света, али да је у свету и да постоји ради спасења света.

Предмет Веронаука остварује се као факултативан предмет у средњој школи - од првог до четвртог разреда.

I разред: Садржај програма

Хришћанство је Црква (заједнички литургијски живот као израз вере у Бога). Појам о Богу у хришћанству (вера и атеизам).

О богопознању (о знању уопште и о могућностима богопознања). Познање Бога кроз Христа - у Цркви.

Крштење и рукоположење као сједињење са Христом у Литургији (подвижништво као средство за остварење личне заједнице с Богом у Литургији).

Сликарство као израз човековог односа према Богу и свету који га окружује (разлика између црквеног сликарства - иконографије и световног сликарства).

II разред: Садржај програма

Света Тројица - Један Бог (Бог као биће заједнице слободе, љубави). Онтолошке последице вере у Свету Тројицу као Једнога Бога. Стварање света ни из чега (узрок постојања света јесте Бог као личност, Божија слобода).

Својства створене природе.

Стварање човека „по икони и подобију Божијем“ (антрополошке последице вере у Бога који је Св.Тројица).

Првородни грех.

Проблем смрти (виђење овог проблема из перспективе природе и перспективе личности).

III разред: Садржај програма

Тајна Христова - јединство Бога и човека као циљ због кога је Бог створио свет. Христово оваплоћење и страдање, смрт као последица греха првих људи. Бог је васкрсао Христа из мртвих Духом Светим (превазилажење смрти за створену природу као плод слободне, личне заједнице Бога и човека у Христу). Исус Христос као нови Адам и начелник све твари. Улога Духа Светог у сједињењу људи и створене природе са Христом (Дух Свети конституише Цркву као конкретну Литургијску заједницу кроз Крштење, Миропомазање и Рукоположење).

Литургија као икона истинског постојања света – Царства Божијег (спасење света, заједничко дело Св.Тројице и људи; разлика између Бога и људи али не и одељеност). Апостолско прејемство (епископ као икона Христа, свештеници иконе апостола, Литургија као икона будућег века). Распеће и Васкрсење Христово у православној иконографији.

IV разред: Садржај програма

Хришћанско схватање историје (старојелинско и савремено схватање историје без Бога). Есхатон - будуће Царство Божије као узрок Цркве и историје (последњи догађај, догађај Царства Божијег даје валидност и постојање историјским догађајима). Смрт природе као разједињење, распадање и смрт личности као прекид заједнице са личношћу за коју смо били везани, коју смо највише волели. Литургија нам открива и циљ због кога је Бог створио свет и људе (да свет постане Царство Божије у коме неће бити смрти). Помесна и Васељенска Црква, њихов однос. Јединство Цркве (на помесном и васељенском нивоу) Теологија православне уметности (књижевности, сликарства, архитектуре, музике...).

ДОПУНСКИ, ДОДАТНИ И ПРИПРЕМНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА

Допунски рад са ученицима

На основу Закона о средњој школи, професор је обавезан да због повремене неуспешности ученика у савладавању наставних садржаја појединих предмета, организује допунски рад са ученицима. Годишњи фонд часова допунске наставе планира се касније (у току септембра), зависно од потребе. Те потребе утврђују одељењска већа за свако одељење посебно.

Тачан распоред допунског рада и број обухваћених ученика немогуће је унапред планирати због тога што директно зависе од броја ученика којима је оваква настава потребна. После његовог усвајања на седницама Одељењског већа, тај план постаје саставни део Годишњег плана. Часове реализују предметни професори.

Додатни рад са ученицима

Додатна настава се организовује за ученике који се истичу у настави из појединих предмета, испољавају посебно интересовање и натпросечне способности. Професори раде по посебном програму са талентованим ученицима, припремајући их за такмичења (у Школи, граду, Републици), а посебан вид додатног рада обухвата припрема за матурске испите и упис на факултете. Тачан распоред додатног рада и број обухваћених ученика немогуће је унапред планирати због тога што директно зависе од опредељења ученика и термина такмичења.

Планиран фонд часова по предмету за који се организује додатни рад је 35 часова годишње. Рад реализују професори који одређују стурчна већа, у складу са својим плановима рада и потребама Школе.

ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈЕ

Екскурзија се организује за ученике 3. и 4. разреда средње школе. Избор агенције и закључивање уговора организје се у априлу-мају, док се реализација екскурзије планира за септембар-октобар месец наредне школске године.

Екскурзија је ваннаставни облик образовно-васпитног рада. Екскурзија има за циљ:

- савладавање и усвајање дела наставног плана путем упознавања појава и процеса у природној и друштвеној средини,
- упознавање културног наслеђа ,
- рекреативно здравствени опоравак ученика.

Утврђени програм екскурзије има задатак да проучи објекте и феномене у природи, упозна начин живота и рада људи у појединим крајевима, развије позитивне односе према националним културним и другим вредностима али и да развије свест о здравом начину живота и очувању здравља уопште.

Садржаји екскурзије подразумевају остваривање дела наставног и ваннаставног плана и програма и тако су саставни део Годишњег плана рада школе.

План и програм екскурзија садржи образовно-васпитне и здравствене циљеве и задатке, садржаје којима се постављени циљеви остварују, планирани обухват ученика, носиоце предвиђених садржаја и активности, путне правце, техничку организацију и начин финансирања.

Циљ екскурзије је савлађивање дела наставног програма кроз непосредно упознавање наставних садржаја наставних предмета и то кроз упознавање културно-историјског, а нарочито музичког наслеђа и специфичности одређене друштвене средине и нације, музичко-образовних као и институција за очување музичког наслеђа и извођење музичких садржаја.

Задаци екскурзије су непосредно сагледавање елемената националне историје музике других региона и народа и савременог тренутка и кретања у музици, уз развијање интересовања према уметничким, а посебно музичким вредностима и изграђивање естетских и културних потреба и навика и позитивног социјалног односа у будућој едукативној и извођачкој сарадњи међу музичким уметницима.

Носиоци припреме организације су :

- директор школе
- стручни вођа пута кога одређује директор школе
- одељењски старешина који обезбеђује организационо-техничке услове за извођење екскурзије, координира остваривање садржаја и активности и стара се о безбедности и понашању деце
- или други наставник који је најмање једну годину изводио наставу у одређеном одељењу.

Екскурзија се организује и изводи уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 60 % ученика истог разреда. Поред овога морају бити и створени услови за остварење циљева и задатака.

Одељењска и стручна већа школе предлажу програм екскурзије, који достављају Наставничком већу ради разматрања и доношења.

Савет родитеља даје сагласност на програм и цену екскурзије и избор агенције.

Предложене дестинације за ученике средње школе су: Италија – (Венеција, Верона, Падова, Лидо ди Јесоло), Праг, Беч, Салцбург, Будимпешта или Грчка.

Васпитно-образовни циљеви екскурзије уколико би се одвијала у Италији су:

- савлађивање и усвајање дела наставног плана, ренесанса у Италији
- Млетачка Република
- опера
- развој вокално-инструменталне музике

- историјат музичких инструмената
- утицај архитектуре и ликовне уметности на музичке стилове и музичке епохе кроз векове
- упознавање са историјским и културним наслеђем бивше Млетачке Републике

Васпитно-образовни циљеви екскурзије уколико би се одвијала у Чешкој су:

- упознавање са националним културним наслеђем Републике Чешке
- обилазак чувене Музичке академије у Прагу
- историјат музичких инструмената
- утицај архитектуре и ликовне уметности на музичке стилове и музичке епохе кроз векове
- упознавање ученика са околностима и приликама у којима су живели и стварали истакнути чешки композитори (А. Двржак, који је уједно био и директор конзерваторијума у Прагу, Беджих Сметана и Јан Кубелик).

Васпитно-образовни циљеви екскурзије уколико би се одвијала у Мађарској (Будимпешта):

- упознавање са националним културним наслеђем Републике Мађарске
- обилазак знаменитости Пеште, Трг хероја, Андраши булевар, Базилика Светог Стефана, Синагога, Лављи мост, шетња Ваџи улицом, обилазак Будимске тврђаве
- обилазак Сент Андреје (Саборна црква, кућа Јакова Игњатовића, Патријаршија, крст Цара Лазара), средњовековног замка породице Анжу
- утицај архитектуре и ликовне уметности на музичке стилове и музичке епохе кроз векове
- упознавање ученика са околностима и приликама у којима су живели и стварали истакнути мађарски композитори (Бела Барток, Франц Лист итд)

Васпитно-образовни циљеви екскурзије уколико би се одвијала у Аустрији (Беч и Салцбург):

- упознавање са националним културним наслеђем Републике Аустрије,
- обилазак знаменитости Беча, катедрала Св.Стефана, Ринг Штрасе, Хофбург, Трг Марије Терезије, Бургтеатар, Опера, Белведере, Градска кућа, Градски парк са спомеником Јохану Штраусу, Дунавски торањ, Шенбрун, музеји
- утицај архитектуре и ликовне уметности на музичке стилове и музичке епохе кроз векове
- упознавање ученика са околностима и приликама у којима су живели и стварали истакнути аустријски композитори (Моцарт, Хајдн, Штраус, Брукнер, Шуберт итд.).

Васпитно-образовни циљеви екскурзије уколико би се одвијала у Грчкој:

- упознавање са националним културним наслеђем Републике Грчке, „колеквком“ модерне европске цивилизације, домовином савремене демократије, филозофије, европске књижевности и историографије, политичких наука, уметности (посебно драмских форми трагедије и комедије и скулптуре)
- обилазак знаменитости Атине (Акропољ, Партеон, Ерехтејон, Прошилеје), Дионизијевог позоришта
- Атина родно место Сократа, Перикла, Софокла и других значајних филозофа. Упознавање ученика са историјским приликама у којима су живели истакнути филозофи
- обилазак Делфа, Крфа, тј. острва Вида, на коме се налази српски ратни маузолеј из I светског рата
- обилазак Солуна и посета српском гробљу Зејтинлик

Васпитно-образовни задаци:

- развијање позитивног односа према националним културним и естетским вредностима
- непосредни контакт ученика са културним наслеђем Италије, Чешке, Мађарске, Аустрије односно Грчке, важним за поимање епохе, начина извођења музике, као и амбијента у коме су се дела изводила
- у том смислу важно је да ученици и визуелно стекну сопствене доживљаје о уметности уопште, културним, историјским и политичким аспектима везаним за одређену епоху

Садржај екскурзије:

- остваривање дела наставног плана и програма, који се реализује кроз посету музејима, галеријама, црквама, замковима, концертним дворанама и салама, отвореним трговима уз стручна објашњења водича и вође пута

Носиоци предвиђених садржаја и активности:

- одељењске старешине
- вођа пута
- представник родитеља
- директор школе
- стручни водич

Дисциплина ученика за време извођења екскурзије

Сви родитељи ће бити упознати са правилима понашања.

Свако недолично и непримерено понашање ученика током трајања пута је неприхватљиво и биће најстрожије санкционисано, сходно овлашћењима које школа има. У том смислу, именована је дисциплинска комисија коју сачињавају психолог школе, директор и помоћници, разредни старшина и предметни професори који ће сваки евентуални прекршај решавати по хитном поступку, одмах после повратка са пута.

Под непримереним и недоличним понашањем подразумевамо: употребу алкохола или поседовање алкохола (конзумирање алкохола је најстрожије забрањено током трајања пута), опојних средстава било које врсте у било којој количини, изазивање и учествовање у изгредима, непоштовање и непридржавање кућног реда у хотелима у којима смо смештени (најчешће је кућни ред од 22:00 - 07:00 и у поподневним часовима од 14:00 - 17:00 часова). У том периоду мора владати потпуна тишина, јер школа није у финансијској могућности да плаћа казнене пенале, оштећења аутобуса настала немаром, као и хотелског инвентара, напуштање групе без сагласности професора или вође пута.

ПРОГРАМ РАДА НОТОТЕКЕ

Циљеви и задаци:

Школска нототека интегрисана је у обазовно-васпитни рад школе, са функцијом пружања услуга за унапређивање свих облика и подручја рада кроз образовно васпитни процес.

Стручни сарадник - школски нототекар, као и осталих стручни сарадници у школи, знатно доприноси остваривање и унапређивању образовно-васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада који је доста специфичан и тражи пуно ангажовање и стручан приступ. Програм рада стручног сарадника - нототекара, обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и нототекарско-информацијске послове из домена културне и јавне делатности школске нототеке.

Школски нототекари, учествују у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада школе, односно праћења целокупног образовног процеса. Сарађују са наставницима, ученицима и њиховим родитељима. Кроз процес образовања и васпитања, прате и подстичу развој ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, односно уметничком, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју.

Радно време нототекара биће у оквиру петодневне радне недеље.

Највише времена ће се посветити сарадњи са ученицима и професорима школе - око издавања и копирања нота, а део времена на сређивању, завођењу и каталогизацији нотног материјала. Посебну пажњу посветиће очувању вредних примерака нота из првих деценија прошлог века и старијих издања. Имаће задатке на сређивању и издавању инструмената, архивске документације и издавању дупликата сведочанстава и диплома.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА РОДИТЕЉИМА

Унапређивање сарадње са родитељима

Помоћ и подршка родитеља су корисни у различитим сегментима остваривања циљева и задатака Школе. Управо због тога неопходна је стална сарадња Школе и родитеља. У овој сарадњи посебну улогу и задатке имају одељењске старешине, психолог, педагог, помоћник директора и директор Школе. Та сарадња се остварује кроз следеће облике:

1. Пружањем помоћи родитељима у остваривању васпитне функције породице

Одељењски старшина први успоставља контакт са родитељима ученика и има циљ да створи предуслове за што ближе и чешће контакте.

У тим контактима прикупљају се подаци о карактеристикама биофизиолошког, интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја ученика, сазнања о интересовањима и потребама ученика и породичним приликама и условима за рад код куће.

Сарадња са родитељима се одвија кроз разноврсне активности:

а) родитељски састанци

- планирају се и реализују на почетку школске године и после сваког класификационог периода, а одржавају се и према потреби

б) групни разговори

- реализују се према потреби у вези актуелних проблема

в) индивидуални разговори

- остварују се, пре свега, за време „отворених врата“, која једном недељно има сваки одељењски старшина

- родитељи углавном сами долазе, а ако постоје посебни разлози, одељењски старшина их позива на разговор

- сарадња психолога Школе, помоћника директора и директора Школе са родитељима одвијаће се током целе школске године, а на захтев самих родитеља или по потреби ученика. Психолог пружа помоћ одељењском старешини у реализацији родитељских састанака и припреми за индивидуалне разговоре, а и сам обавља индивидуалне или групне разговоре по потреби.

Сарадња је нарочито значајна код ученика који имају проблема (било у школском напредовању, било у понашању или емоционалном стању).

2. Укључивање родитеља у живот и рад Школе

На првом родитељском састанку одељењски старшина упознаје родитеље са правилима организације рада Школе, календаром рада школе, програмом активности одељењске заједнице и правилницима о дисциплинској и материјалној одговорности ученика и кућном реду. Велики је значај и учешће родитеља у активностима Савета родитеља.

Могући су различити начини укључивања родитеља у рад Школе:

- а) учешће у остваривању програма ваннаставних активности
- б) организација програма културне и јавне делатности Школе (посебно школских свечаности)
- в) помоћ у реализацији наставе у блоку
- г) помоћ у уређењу учионица и школског простора.

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА УЧЕНИКА

Циљеви програма здравственог васпитања ученика су:

1. Стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота и развојем хуманизације односа међу људима
2. Унапређење хигијенских и радних услова у Школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље.
3. Остваривање активног односа и узајамне сарадње Школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика.

Реализација:

Програм здравственог васпитања се не доноси за једну годину, већ представља континуирану активност у току четворогодишњег школовања. У плановима рада одељења и одељењских старшина налазе се сегменти здравственог васпитања, а саме одељењске старешине, у сарадњи са психологом Школе, припремају програмске целине у зависности од интересовања ученика. Сарадњу са родитељима остварују такође одељењске старешине и то преко родитељских састанака и индивидуалних разговора за време "отворених врата" или када се за тим укаже потреба.

За обраду појединих тема на часовима одељењског старешине предложена је постојећа литература у библиотеци Школе.

Врло значајну улогу има психолог Школе, који пружа одељењским старшинама помоћ у осмишљавању реализације задатих тема, сам остварује одређене теме (путем предавања и радионица у одељењу или на нивоу Школе) и обавља читав низ активности на ментално-хигијенској превенцији.

При томе, психолог је често први који сазнаје за проблеме ученика, не само у области психолошког развоја, већ и здравственог (било преко анкета које спроводи са ученицима, било кроз индивидуалне разговоре). Његова саветодавна функција се огледа у обављању бројних индивидуалних разговора са ученицима о многим од наведених тема.

Школа има врло значајне задатке у развијању мотивације младих за здравље и здраве стилове живота, подстицању родитеља на активности за унапређење здравља младих, уређивању услова рада саме Школе и хуманизације школског простора.

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Ваннаставне активности школа организује полазећи од интересовања и способности ученика и циљева музичког образовања и васпитања, а обухвата рад наставника и ученика кроз:

- организовање интерних такмичења, учешћа на градским, републичким и међународним такмичењима,
- организовање концерата појединачног, камерног и групног музицирања, у школи и у другим салама,
- организовање разних посета и екскурзија, турнеја.

Ученици се у договору са наставницима опредељују за облик ваннаставног рада, према својим склоностима и могућностима, а у складу са потребама школе.

Носиоци слободних активности су ученици којима наставници помажу стручним радом и саветима.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ И САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ И ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Музичка школа „Јосип Славенски“ негује традиционално успешне облике сарадње са следећим институцијама:

Предшколска установа „Мића и Аћим“

ОШ „Јован Миодраговић“

ОШ „Синиша Николајевић“

Основна школа за децу са посебним потребама „Душан Дугалић“

Техничка школа ГСП

Балетска школа „Лујо Давичо“

Општина Врачар

Друштво пријатеља деце при Општини Врачар

Дом здравља Врачар

Градско веће Града Београда

ПСК „Копаоник“

Комисија за праћење младих талената

Студентски културни центар

Дечији културни центар

Народна библиотека Србије

Коларчева задужбина

Београдска филхармонија

Школа сарађује и са бројним музичким школама из Србије кроз сусретања, такмичења, фестивале и смотре.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВАЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Доношењем Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, Законом о основама система образовања и васпитања, Националним планом акције за децу

наша земља се обавезала да предузме мере за спречавање насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини и обезбеди заштиту детета. Ради реализације овог циља ирашен је Посебни протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (у даљем тексту Посебни протокол). Посебни протокол разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања, али пружа и оквир за превентивне активности рада унапређења стандарда за заштиту деце/ученика.

Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

Насиље може имати следеће облике:

- Физичко
- Емоционално/психолошко
- Социјално
- Сексуално насиље и злоупотреба деце
- Насиље коришћењем информационих технологија
- Занемаривање и немарно поступање
- Експлоатација

Главно подручје рада: заштита деце/ученика основношколског узраста од свих облика насиља у школи.

Задаци школе

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности;
- не толерише насиље;
- не ћути у вези са насиљем;
- развија одговорност
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује

Основни принципи

- Омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптималном максималном развоју
- Интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или учествују у раду школе
- Обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика
- Учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- Протокол се односи на све ученике у школи без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло, и било које друге социјалне и индивидуалне карактеристике (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета)

Циљеви програма

Општи циљ је унапређење квалитета живота ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика
-
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи

Специфични циљеви:

1. Спровођење и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.

2. Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
3. Подизање нивоа свести свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
4. дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
5. Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

Задаци у области превенције

- Упознавање са правном регулативом Општим и Посебним протоколом
- Израда Програма за заштиту деце / ученика од насиља
- Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака
- Развијање и поштовање богатства различитости и културе поашања у оквиру васпитно-образовних активности
- Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта
- Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља
- Дефинисање правила понашања и последица кршења правила
- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља
- Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља,школски одбор,ученички парламент,наставничко веће)

Задаци у области интервенције

- Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља
- Сарадња са релевантним службама
- Континуирано евидентирање случајева насиља
- Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере
- Подршка деци која трпе насиље
- Рад са децом која врше насиље
- Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање
- Саветодавни рад са родитељима

Сходно томе школа је формирала свој тим који ће радити и пратити реализацију предвиђеног програма.

Превентивне активности

Превентивне активности треба да буду у складу са циљевима Посебног протокола и предложеним задацима.

Превентивне активности установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- Учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља
- Заступљености различитих врста насиља
- Броја повреда
- Сигурности објекта, дворишта

За анализу стања важни су:

- Процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања
- Број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу
- Степен и квалитет укључености родитеља у рад установе
- Доношење правила понашања и њихова доследна примена
- Активно учешће деце у планирању и реализацији превентивних активности
- Сарадња са другим институцијама
- Сарадња са родитељима
- Активирање школског и рекреативног спорта
- Разноврсна понуда слободних активности

Интервентне активности

Да би интервенција у заштити деце-ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња
- Где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње
- Ко су актери насиља, злостављања и занемаривања
- Облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре .

У складу са проценом нивоа ризика доноси се одлука о начину реаговања:

- Случај се решава у установи
- Случај решава установа у сарадњи са другим установама
- Случај се прослеђује надлежним установама

У школи постоји Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања

Задаци тима су да:

- Учествоје у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље
- Координира израду и реализацију Програма заштите ученика (превентивне активности)
- Организују упознавање родитеља и ученика са Програмом о заштити ученика
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- Прате и процењују ефекте предузетих мера
- Сарађују са релевантним установама
- Организују евидентирање појава насиља
- Прикупљају документацију
- Извештавају стручна тела и органе управљања.

Потребне вештине

- Квалитетна комуникација
- Умеће родитељства
- Вештине успешног наставника и одељенског старешине
- Мадијација
- Менторски рад

- Круг: наставник – дете – родитељ – заједница.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂЕЊА ЗДРАВЉА, ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ХУМАНИХ ОДНОСА МЕЂУ ПОЛОВИМА

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Васпитни задаци су:

- развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,
- оплемењивање уже и шире средине,
- стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природне и насељене средине,
- стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова,
- уређење школског дворишта.

Васпитање за хуманизацију односа међу људима и половима има задатке:

- васпитање ученика за једнако вредновање способности и резултата рада оба пола, ради сузбијања предрасуда о инфериорности једног пола,
- изграђивање свести о природном односу човека према човеку,
- развијање другарских осећања, међусобно уважавања и поштовања друге личности,
- упознавање са улогом љубави и полности у животу човека,
- свакодневно дружење са вршњацима, међусобно помагање и одређено одрицање ради пружања могућности да се и други оствари у раду и игри,
- учење да се пажљиво и до краја саслуша други,
- развијање потребе за учешћем у акцијама солидарности,
- стицање навика пажљивог односа према млађим друговима, старијим и немоћним особама.

У реализацији овог програма, поред одељенских старешина, предметних наставника, руководиоца секција, стручних сарадника и сарадника Вршњачког тима, укључени су и спољни сарадници из општинске организације Црвеног крста.